

EMLÉKKÉPEK

**AZ ÖTVENÉVES SZOMBATHELYI
GYAKORLÓISKOLÁRÓL**

EMLÉKKÉPEK
AZ ÖTVENÉVES SZOMBATHELYI
GYAKORLÓISKOLÁRÓL

Írta és szerkesztette:
Szauer Ágoston

Lektorálta:
Dr. Vigh Kálmán PhD, főiskolai docens

A borítót Masszi Ferenc tervezte.

Köszönetet mondunk
a Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtárnak
a források feltárásában nyújtott segítségéért.

Kiadja:
a Bolyai János Gyakoró Általános Iskola
és Gimnázium.

Felelős kiadó:
Dr. Lenner Tibor PhD, főiskolai docens, igazgató

Nyomdai előkészítés:
Kerényi János

Nyomdai munkák:
Balogh és Társa Nyomda

Szombathely, 2008

A KEZDETEK

A hajdani Gazda utca 1.

Könnyű séta a főiskolától a Gagarin úton át, a harmadik utca. Napsütés, hársfák az út mentén. Itt balra, Szent László király utca. Ez az iskola kollégiuma. Egy perc, és ott leszünk. A Tompa Mihály utcán végignézve ellátni a Jókai parkig. Megérkeztünk. Igazán impozáns épület, háromemeletes, a falakra vadszőlő fut fel, előtte egy hárs és egy fenyő. A címeren jól olvasható felirat: *Élelmiszeripari és Földmérési Szakközép- és Szakmunkásképző Iskola*. Persze nincs semmi mozgás, néhány napja ért véget a tanév, ilyenkor délután már talán a tanárok sincsenek benn. Elektromos sorompó, hátul fedett biciklitároló, kézilabdakapu. Ez volt tehát a gyakorló iskola első otthona, a hajdani Úttörő utca és Gazda utca sarkán emelt, volt II. sz. polgári iskola épülete, ez lesz augusztus 30-án a jubileumi tanévnyitó első helyszíne. Visszasétálunk. Szemben fodrászszalon, az utca most már ismerősebb.

Az első épület

Tanítóképzés Szombathelyen

Lássuk a kezdeteket. Korábban Kőszegen majd Sárváron volt tanítóképzés Vas megyében. 1955 nyarán visszaköltözött az intézet Kőszegre, a sárvári tanári kar egy része a tanítónőképzőbe, egy része a tanítóképzőbe került. A fiúképző a város általános iskoláiban gyakorolt, a lányképző a zárdaépületben. 1958. június 23-ig dolgoztak párhuzamosan, együttműködve, Hegedűs András irányításával. Hivatalosan 1958. augusztus 31-ig volt Kőszegen tanítóképzés.

1958 őszétől Szombathely adott otthont a tanítóképzésnek, a szeptember 6-i, 1958. évi 26. számú elnöki tanácsi törvényerejű rendelet emelte felsőfokúra a tanító- és óvónőképzést.

Van itt néhány mondat egy előadásból, az ifjabb olvasók számára furcsán fog hangzani, minden bizonnyal az idősebbek is fejcsóválva, idegenkedve olvassák ma már. Biczó Gyula miniszteri-umi államtitkár mondta 1959 augusztusában az újonnan szervezett felsőfokú tanítóképzők és óvónőképzők tanárainak egy hatnapos konferencián: *„Önöknek az a feladatuk, hogy kommunista tanítókat és óvónőket képezzenek. A mindennapi élet természetesen más jellegű problémát is fel fog vetni. Sőt elképzelhető, hogy egyes személyek és csoportok is fognak Önök számára különféle problémákat gyártani. Ne engedjék magukat fő feladatuktól, a kommunista nevelők képzésétől semmilyen, bármennyire tetszetős vagy sürgős problémaért eltéríteni. Minden felmerülő kérdést gondosan mérlegeljenek, jó ez nekünk, vagy rossz ez nekünk? Előre viszi-e fő feladatunk megoldását vagy hátráltatja azt? Egyszóval figyelmüket és energiájukat egyértelműen a kommunista nevelőképzésre kell koncentrálniuk.”*

Regős János tanár úr írja könyvében erről az időszakról: *„A megye vezetősége, az MSZMP Vas megyei Bizottsága, Vas megye Tanácsa, de a város illetékes szervei is megértették a fejlődés ki-*

hívását, és mindent megtettek azért, hogy Szombathely ezt az országos felsőoktatási hálózatba területi feladatokkal bekapcsolódó intézményt megkapja. Elhelyezése nem volt egyszerű, egyetlen lépcsőben megoldható probléma, mint olyan városokban, ahol már előzőleg is megvolt a tanítóképző épülettömbje. A volt Faludi gimnázium fogadta be az új intézményt.”

Kísérjen miket a képző igazgatója és a helyi lap munkatársa: „Palkó István, az intézet igazgatója kalauzol bennünket emeletről emeletre. A második és harmadik emeleten rendezik be a kollégiumokat külön a leányok, külön a fiúhallgatók részére. Az első emeleten és a földszinten helyezkedik el a tanulmányi rész: előadótermek és tanári szobák. Az alagsorban és néhány nagy teremben tengernyi új bútor, felszerelés vár elhelyezésre. A hálószobáktól a zeneteremig mindenhova új berendezés kerül. Az idei nyári átalakítás a felszereléssel mintegy másfél millió forint emésztett fel. (...) Az intézet testülete, 17 pedagógus, a gyakorló iskola 15 nevelőjével együtt felkészült a tanulmányi év megkezdésére. (...) A megyeszékhely első felsőoktatási intézménye tehát tartalmában és külsejében is felkészült a tanévnyitóra. E jelentős művelődési esemény ideje: szeptember 15. kedd, délután 4 óra. A felsőfokú tanítóképző első évfolyama 65 hallgatóval nyílik meg. Megyénkből, ahol s jelentkezések 300 százalékkal haladják meg a létszámkeretet 36, Veszprémből 14, Zalából 14 fiatalt vettek fel. Egy helyet a Művelődési Minisztérium tölt be. A felvett hallgatók egyharmada fiú, a többi leány. Már az első évfolyamra is igen szép számmal jelentkeztek munkás- és parasztszülők gyermekei, úgyhogy a munkás-paraszt származású tanulók aránya 60%-os.”

Újabb feladatot jelentett az intézet gyakorlóiskolájának kialakítása, az épületben erre nem lett volna hely. Kényszermegoldásként esett a választás a mai Szent László király utcai iskolaépületre, ide sétáltunk el az imént.

Megoldást kellett találni a tanítóképző és a gyakorlóiskola pedagógusainak elhelyezésére is, a megye a város révén a nevelők részére 6 lakást biztosított.

Itt egy 58 augusztusában íródott Vas Népe-cikk, mely „tanítóképző akadémia” létesítéséről számol be, amely 1959. szeptember elején kezdi meg munkáját. A cikk utolsó bekezdése a gyakorlóiskola indulásáról szól: *„A tanítóképző akadémia mellett általános iskolai alsó tagozatos gyakorló iskola is működik, amelynek helyül az illetékes szervek a volt II. számú polgári fiúiskola Úttörő utcai épületét jelölték ki. A gyakorló iskola mind a tíz osztállyal már az 1958–59-es iskolaévben megkezdte működését. Ez a körülmény jelentősen enyhít a túlterhelt szombathelyi általános iskolák helyzetén.”*

Ne kerülje el figyelmünket, hogy a gyakorlóiskola az önálló tanítóképzés tényleges indulása előtt egy évvel már megkezdte munkáját, egy éve volt tehát a „bejáratásra”.

Izgalmas időszak lehetett az új intézmények kialakítása, a munka elindítása. Formálódott a tanítóképző vezérkara, a főiskola igazgatójává Palkó István középiskolai tanárt nevezték ki. (Dr. Palkó István e könyv összeállításakor, 2008 nyarán, 95 évesen hagyott itt minket.) A pápai tanítóképzőből a szombathelyi állami tanítóképzőbe helyezte át Kállai Gyula művelődési miniszter Hollósy Tibor igazgatóhelyettes, a másik pápai igazgatóhelyettes, Lux Ibolya intézeti tanári kinevezést kapott, s nagy szerepe volt a szervező és szakmai munka kialakításában. A kőszegi képzőből érkezett Horváth Margit mint szakosztályvezető, aki a könyvek rendelésével, kimutatások készítésével igyekezett a felsőfokú képzés beindítását előkészíteni.

A gyakorlóiskola első épülete

De térjünk vissza a gyakorló épületébe. A felújításról, helyreállításról itt van Sátor Pál gazdasági igazgató levele, melyet az 1958. év karácsonya előtti napon dátumozva küldött el a Művelődési Minisztériumba: *„Asztalosipari szakmunkákkal, a Gyakorló épületében nyílászárók szerkezetének, zárjainak, üvegezésének javításával, falimosdókkal való ellátásával, tornatermi részen mosdó és WC felszerelésével, a tornaterem világításának a helyreállításával, szerek felszerelésével, parkettának felgyalulásával, a cserépkályhák átrakásával üzemképesé tettük. A keretet a Megyei Tanács VB. Határozata alapján, a vállalati terven felüli nyereségből biztosítja, amely 1959-re 300.000 Ft-ot jelent az intézménynek. Lakások biztosítása 1959 augusztusában megyei és a városi tanács vb. ígérete alapján.”* Bizony, tornateremről van szó az előbbi levélben, ez az akkori iskolákban még ritkaság volt, a gyakorló már akkor élen járt a felszereltséget tekintve. Ne feledjük, nem egy már működő iskolát neveztek ki gyakorlónvá, hanem az újonnan létrejövő tanítóképzőhöz hoztak létre gyakorló iskolát!

Az első tanév

Kedves kép a helyi újság 58. decemberi számából, melyen jól fésült kislányok hajolnak a tankönyv fölé Bánki Edith hallgató óráján. Érdekes lenne megtudni, mi lett Edit nénivel, hol tanított később. Jó lenne megszólítani őt a jubileumi tanévben.

Ez a fotó a legrégibb kép ebben a könyvben. A később itt szereplő felvételek többsége is újságokból való, ez látszik is a minőségükön, de talán éppen ez adja különös hangulatukat.

Ránk maradt egy különösen érdekes levél '59-ből, Palkó István tollából. Az állás iránt érdeklődő levelek egyikére válaszolt benne a tanítóképző igazgatója, megfogalmazva néhány feltételt a

Gyakorló tanítás a III/a osztályban

gyakorlóiskolai állás betöltésével kapcsolatban: „A gyakorló általános iskolai tanításra jogosító oklevél megszerzése elméleti és gyakorlati vizsgálathoz kötött. (Lélektan, logika, tanítástan, neveléstan, módszertan, neveléstörténet-tan, iskolai szerveztan és a szocialista pedagógia ismerete.) Gyakorlati vizsga: 2–3 tanítási egység bizottság előtti tanítása, írásbeli felkészülés alapján. A vizsgatanítások végén óráit elemezni kell az elméleti tárgyak alapján. A Tanítóképző Főosztály a vizsga feltételeit közli.”

Ebből az időből minden fennmaradt sor különösen érdekes, a régi papírok lapozgatása különös izgalommal tölti el a későbbi korban élt krónikást. Ilyen írásos dokumentum, a 84/1959 sz. levél maradt arról, hogy a Tanítóképző Intézetek Szervezeti és Működési Szabályzatát egyeztetve Palkó István igazgató javasolta „a gyakorlóiskola és a benne működő napközi otthon feladatainak beszurását”.

Ránk maradt az első félév osztályozó értekeztetének anyaga. Írógéppel írt, oldalukon összekapcsolt lapok, a bal felső sarokban a

pecsét: Állami Tanítóképző Gyakorló Általános Iskolája, Szombathely, Gazda u. 1. sz.. Halvány sárgásbarna papírok, a régi, mechanikus írógépek jól ismert, helyenként csorba sarkú betűivel. Mintha egy dokumentumfilmben hozna jó közel néhány fontos bekezdést a kamera. Hogy a történelemből vegyünk példát, gondoljuk meg, hogy ez az írás a Nagy Imre-per anyagával egyidős! Olvassunk bele. Érdekesség, hogy a jegyzőkönyv vezetésére a későbbi igazgató, Marosvári József kapott megbízást. A bevezető szerint az intézményvezető *„Hangsúlyozza a Kormányzatnak jóindulatát és megértését, és kéri a nevelőtestület tagjait, hogy további odaadó munkával hálálják meg azt a bizalmat, amelyet Kormányunk a pedagógusokba helyez. Bejelenti, hogy 1959. III. 21-én a Tanácsköztársaság 40 éves jubileuma alkalmából történik meg a kisdobosok felavatása. Ezt az ünnepélyt gazdag műsorral kell felejtethetlenné tenni. Az ünnepély nagy jelentőségére való tekintettel felkéri az osztályvezetőket, hogy február 10-ig adják be műsortervüket.*

A legújabb rendelkezések értelmében az ideológiai továbbképzésen résztvevők az utolsó konferencia alkalmával vizsgát tesznek le. Az igazgató elvárja, hogy a továbbképzésen részt vevő kar-társak lelkes és alapos munkával készüljenek fel a vizsgákra és jó eredménnyel zárják a továbbképzési évet.”

Ezután az iskola tanulmányi és nevelési helyzetének elemzése következik az osztályfőnöki jelentések és az igazgatói látogatások alapján. Kiderül az összesítésből, hogy a legjobb tanulmányi átlagot, 3,88-ot a III. a osztály érte el, míg a leggyengébbnek a IV. b osztály bizonyult 3,04-os átlaggal. (Óhatatlanul összehasonlítjuk az eredményeket a Bolyai mai osztályátlagaival. Talán nem helyes, más idők jártak akkor.) Végül a tantestület az alábbi határozatot fogadta el:

a) A munkafegyelem megjavítása érdekében az ügyeltesek pontos munkát végeznek. A tanítási órákat pontosan kezdik és végzik a nevelők.

b) A nevelési feladatok a következő tanévben jobban érvényesülnek az egyes tanítási órákon.

c) Az iskola fontos feladatnak tartja, hogy az írásos munkákat megjavítja.

A gyakorlóiskola tantestülete még kialakulóban volt '59 tavaszán. Végre egy kevésbé „hivatalos” írás fekszik előttünk. Egy jászberényi tanító érdeklődő levelére ezt a választ kapta Szombathelyről március utolsó napján keltezve: „A Felsőfokú Tanítóképző Intézet gyakorlóiskolájának nevelőtestülete még nem alakult ki, előreláthatólag április végére várható.” Érdekes, hogy az említett jászberényi tanító, Kovács Elemér végül a gyakorlóiskola tantestületének tagja lett. Kis történeté kerekedett így az eset.

Újabb levél Palkó Istvántól. Meghívót küldött Gonda György megyei tanácselnöknek a tanítóképző első felvételi vizsgájára, melyet a gyakorlóiskola Úttörő utcai épületében tartottak.

És itt az első, eredményes gyakorlóiskolai tanév dokumentuma, a 235/1959 sz. levél, melyben tárgyjutalomra javasolták a városi tanácsnál Surányi Imréné, Ávár Istvánné és Ország Mária gyakorlóiskolai tanítókat, valamint Turcsán Ottmár középiskolai tanárt, gyakorlóiskola-vezetőt.

Rendelkezésünkre áll a hősor két meghatározó személyiségének visszaemlékezése is, lássuk, hogyan vall Surányi Imréné a gyakorlóiskola beindításáról: „1958-ban a kőszegi képző megszűnését követően Szombathelyen próbatanításon vettem részt, emlékszem, olvasást tanítottam az intézeti tanárok előtt. Ők meghallgattak, és ez alapján fogadták el jelentkezésemet a gyakorlóiskolai álláshelyemre. A kezdő nevelők kiválasztásának szempontjairól nincs ismeretem, gondolom, hasonló feladatot kaptak. A kinevezést követően egy éven keresztül naponta jártam be Ávár Józsefné kolléganőmmel Szombathelyre a reggeli 6 órás vonattal. (Úgy emlékszem, Dózsa Györgyről akarták elnevezni a gyakorlóiskolát.) Délelőtt tanítottunk mint gyakorlóiskolai nevelők, dél-

után az alakuló tantestület tagjainak igyekeztük átadni a tanítás művészetét. A kőszegről átirányított növendékek naponta érkeztek a gyakorlóiskolába különféle pedagógiai, módszertani feladatokkal, vagy előkészítettük őket a kijelölt tananyag szemléltetésére, feldolgozására, tanítási tervezeteket, vázlatokat javítottunk, bíráltunk. (1959-ben saját kérésemre visszakerültem Kőszegre a Landler Jenő Általános Iskolába.)”

Adjuk át a szót Lux Ibolya nyugalmazott főiskolai docensnek: „A szakmai munka színvonalának emelése érdekében a gyakorlóiskolai tanítók továbbképzésre jártak, amelyet Turcsán Ottmár szervezett, tartalommal jómagam, Hollósy Tibor, később Németh István töltöttünk meg. Ennek eredményeként a tanítók sikeres gyakorlóiskolai vizsgát tettek Győrben. Néhány év múlva a tanítójelöltek mellett a város tanítóinak is tartottak továbbképzést.”

Arról, hogy milyen tartalmi munka folyt a korai években a főiskolán és a gyakorlóiskolában, a Palkó István aláírásával ellátott 256/1961. sz. levél tanúskodik, melynek címzettje a Művelődési Minisztérium Felsőoktatási Főosztály Tanítóképző Osztálya: „A Gazdasági Hivatal vezetésében mindinkább érvényesül az átfogó távlatokat tekintő tervezés és megvalósítás. A gazdasági vezetés a kezdeti években sokszor máról holnapra tervezett, apró-cseprő munkálataiból kiemelkedve – különösen az utóbbi félévben – a problémák elébe megy. Ez nem kis mértékben tette zökkenőmentesé az Intézet és gyakorlóiskola pedagógiai munkáját...”

A II. évfolyamon a gyakorlati kiképzés átlaga az I. félévben 4,04; a II. félévben 4,26. A gyakorlati képzés átlaga a félévhez viszonyítva több mint 2 tizeddel emelkedett. Ezt a magas átlagot bizonyos mértékben magyarázza a II. félévben kialakított több gyakorlási lehetőség és a szakmódszertanokban elért jó eredmények is. A hallgatók a II. félévben sokat fejlődtek az óravázlatok felépítésében, lendületes, élénk óravezetésben, a tanulókkal való közösségi és egyéni bánásmód terén. A 6 szaktanár kezében lévő tanítási gyakor-

lat érthetően még nem mutat egységes képet. A jövőbeni egyik legfontosabb feladat éppen ez lesz a pedagógiai szakszoportnak.

Az első félévhez hasonlóan a metodikusok irányításával a szaktanárok és a gyakorlóiskolai nevelők közreműködésével hat csoportban folyt a képzés. Bemutató tanításokkal, a hallgatók tanításával, hospitálásokkal realizáltuk gyakorlati elképzelésünk programját, illetve munkáját.

A gyakorlóiskola elérhető távolságban van, és állagában működésének megfelel. Bár udvarának rendezése, kerítésének elkészítése és az épület tatarozása mielőbbi megoldásra várnak. Az udvar parkosítását megkezdtük, és pénzügyi kereteinkhez mérten az évben még a kerítést is elkészítjük, kereteinket kiegészítve megfelelően társadalmi munkával. Gyakorlóiskolánk a képzés céljainak megfelelően felkészült munkakörének ellátására, nevelői mind elvégezték, illetve megszerezték a gyakorlóiskolai képesítést, és a kezdeti nehézségek után bedolgozták magukat a gyakorlóiskolai feladatokba. A gyakorlóiskolai képesítésen kívül a nevelők részt vesznek a pedagógiai és az ideológiai minimum elvégzésében is. A gyakorlóiskola oktató-nevelő munkáját közvetlenül az igazgató irányítja a rendelkezéseknek és a rendtartásnak megfelelően. Az iskolavezetés is jelentős fejlődésen ment keresztül az elmúlt tanév során, önállóbbá vált és kezdeményezőbb lett, és az intézeti intencióknak megfelelően mélyítette el munkáját. A gyakorlóiskola közvetlen oktató-nevelő munkáját most már jól látja el, de a város társadalmi és kulturális életébe eddig még nem kellő mértékbe kapcsolódott bele. Ez eddig érthető volt több oknál fogva, de a kezdeti nehézségek után most a gyakorlóiskolának is arra kell törekednie, hogy a társadalmi életben is nemcsak egyes képviselői révén, hanem a maga egészében aktív tényezővé váljék. (...)

A gyakorlóiskolának eddig egy napközis csoportja működött, de túlfeszített létszámmal, és a létszám még növekszik is. Éppen ezért igen fontosnak tartanánk a létszámnak a társadalmi igény-

nek megfelelően a napközit még egy csoporttal bővíteni, aminek a tárgyi feltétele adva van. A képzés céljait is, meg a városunk, társadalmunk igényét is csak két napközivel tudnánk megnyugtató módon megoldani, ill. kielégíteni. (...)

A gyakorlóiskola nevelői mindinkább betöltik a gyakorlati képzéssel kapcsolatos feladatukat, és munkájuk fokozatosan önállóvá válik. A kezdeti bizonytalanságok után most már aktívan részt vesznek és közreműködnek a gyakorlati képzés előkészítésében, véleményt mondanak a bírálatok alkalmával, és a hivatástudatra nevelés területén is komoly mértékben segítik az intézeti oktató-nevelő munkát. Gyakorlóiskolánktól városunk kezdetben idegenkedett. Részben azért, mert új volt, részben pedig a reakciós hírverés miatt. Ez úgy állította be a gyakorlóiskolát, mint gyermekekkel való kísérletezés helyét, ahol a gyerekeket extra pedagógiai eljárásokkal vegzálják. Az elmúlt másfél év ezt a mesterségesen támasztott légkört nagyon alaposan cáfolta, és ma már ostrom mutatkozik az iskola felé a város legtávolabbi részéről is, hogy iskolázza be az idekíváncozókat. Maga ez a tény a legbeszédesebb társadalmi elismerése az ott folyó jobb minőségű pedagógiai és nevelőmunkának. Ezt az iskola 3,98-os átlaga is mutatja. 50%-ban munkásszármazású a tanulóiifjúság, ennek átlaga 3,84. Bukott tanulója az iskolának nincs. Annak ellenére, hogy városunk közmegejtélése és a statisztikus átlag is jó képet mutat, mi szeretnénk a gyakorlóiskolában folyó oktató-nevelő munkát tartalmában és módszereiben is még sokkal magasabb szintre emelni.”(...)

Még kisebb kihagyásokkal is hosszú beszámoló volt ez, mégis idekíváncozott, hiszen ritka és sokat mondó dokumentum az első évekből. A levél, más, a korai időszak kapcsán közzétett írással együtt a Bolyai pedagógusa, Rákli Lászlóné levéltári kutatásai nyomán került elő, aki szakdolgozatához gyűjtött anyagot. Furcsa volt olvasni a város részéről mutatkozó kezdeti bizalmatlanságról, de úgy tűnik, már korán keresett iskolává vált a gyakor-

ló, ahogyan az ma is. Az első évre még gondot okozott a beiskolázás, s bár hirdetést tettek közzé a beíratás idejéről, csak a tantestület tagjainak odaadó meggyőző munkája tudta biztosítani, hogy szeptemberben megkezdődhetett a tanítás. A szombathelyi szülők még soha nem hallottak „gyakorló” iskoláról, arra gondoltak, hogy bizonyos „gyakorlatokat” sulykolnak be a gyerekekkel. Egy újabb típusú kisegítő iskolára gondoltak.

Íme, egy megsárgult felhívás a megyei napilapból: „A Szombathelyen működő Felsőfokú tanítóképző intézet gyakorló általános iskolájának igazgatósága értesíti az érdeklődő szülőket, hogy az I. osztályos gyermekeiket a gyakorló iskolába is beírat-hatják. Az iskola az egész város területéről vesz fel tanulókat. A beíratások 1959. június 22-én és 23-án délelőtt 8 órától délután 1 óráig lesznek. A szülők beíratandó gyermekükkel együtt jelenjenek meg a beiratkozáson. Az iskola igazgatósága közli még, hogy kis mértékben az iskola többi alsós osztályaiban is lehetőség lesz tanulók felvételére.”

Berger Istvánné Éva néni a kis elsősök között

Az első tantestület

Hogyan állt össze a tantestület? Természetesen olyan nevelőkre volt szükség, akiknek pedagógusi munkája példaadó, ráadásul vállalják azt a többletmunkát, amit a leendő tanítók képzése kíván. A város általános iskolái persze nem szívesen váltak meg legjobb nevelőiktől, de végül megtették abban a reményben, hogy később a tantestületek a képzőből jól felkészült fiatal kollégákat kaphatnak. A kezdeti lépéseket segítő a megszűnt kőszegi gyakorlóiskola két nevelője az első évben önként vállalta, hogy bejár Szombathelyre, a tantestület többi tagja pedig Győrött tett sikeres gyakorlóiskolai tanítói szakvizsgát.

E könyv nem lesz majd tele az olvasmányosság rovására hosszú névsorokkal, táblázatokkal és statisztikákkal, az első nevelőtestületre viszont bizonyára mindenki kíváncsi, így kerüljön ide a '93/94-es évkönyv közlése nyomán:

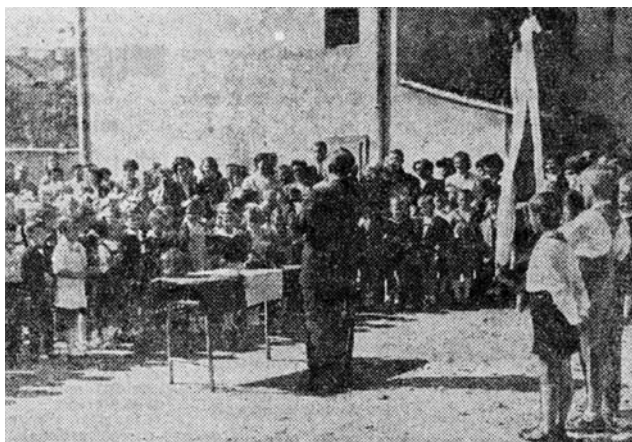
<i>Igazgató:</i>	Turcsán Ottmár
<i>Tanítók:</i>	1. osztály: Berger Istvánné, Lakó Anna
	2. osztály: Kiss Gézáné, Orbán Lászlóné
	3. osztály: Országh Mária, Ludvig Mária
	4. osztály: Surányi Imréné, Nátkai Józsefné
	1–3. osztály: Ávár Istvánné
	2–4. osztály: Marosvári József

Szaktanárok (a tanítóképző tanárai):

Testnevelő:	Csató Béla
Rajz-kézimunka:	Horváth János
Ének	Békefi Antal
	Erdődi Alfréd

Napközis képzés az 1959–60-as tanévtől indult, vezetője Hollósy Tiborné.

Fellelhető egy érdekes fotósorozat a helyi lapban az '59-es tanévnyitó ünnepségekről. Az egyik képen Turcsán Ottmár, a gya-

Turcsán Ottmár igazgató megnyitja a második tanévet

korlóiskola igazgatója mondja megnyitó beszédét. Kiderül az összeállításból az is, hogy az Antal János utcai iskolát ezen a napon, szeptember 5-én adták át. Lám, mi mindenre fény nem derül régi újságokat olvasva!

Az első tanévben évfolyamonként egy-egy osztállyal és két összevont osztállyal indult a tanítás. A hatvanas évek közepére nyolc osztott, két részben osztott osztály és három napközis csoport indult az iskolában. 1972 őszétől a főiskola megszüntette az 1–3. és 2–4. osztályos összevont tanulócsoportokat. A gyakorlóiskola ekkortól nyolc alsó tagozatos tanulócsoporttal és három napközis csoporttal működött tovább.

Az iskola afféle módszertani központként is működött, hiszen a város és a városhoz közeli falvak tanítói havonta két alkalommal órát látogathattak itt, évi négy alkalommal pedig óraelemzéssel folytatódó bemutató tanításokon vehettek részt a megye alsó tagozatos pedagógusai, a továbbképzési témákat az Országos Pedagógiai Intézet javasolta. A testület tagjai számos publikáció-

ban is megosztották tapasztalataikat a szakmával, elsősorban A *Tanító Munkája* című lapban, illetve részt vettek egy módszertani film elkészítésében is.

Karácsony, csodafű

Minden család büszkén helyezi el albumba és lapozza fel azokat a képeket, újságkivágásokat, amelyek a gyerekek óvodai, iskolai szerepléséről szólnak. A gyakorlatban a korai évektől kezdve voltak szép alkalmak a közös produkciók létrehozására, a megmutatkozásra.

Képriport számol be a helyi lapban a tanítóképzőben tartott fenyőünnepségről. A fotókon a legkisebb lányok pöttös szoknyában táncolnak, Pünkösty Csabáné tanítványai hópehelynek öltözve. A kicsik boldogan veszik át a szülői munkaközösség ajándékait.

Egy későbbi számban az iskola történetében is ritka, többek számára azóta is emlékezetes daljáték bemutatójáról ír 1960 májusában a Vas Népe. Az egyik próbára ellátogató újságíró tanúja volt annak, ahogyan Piroska néni, Irénke néni és Lajos bácsi vezetésével a két főszereplő, Zsuzsi, Misi és a többiek gyakorolják a *Csodafű* című darabot, melynek szerzője, betanítója és karmestere a legendás zenepedagógus, az azóta is keresett *Vasi népdalok* gyűjtője, közreadója, Békefi Antal volt. Megtudhatjuk, hogy a darab meséje Ács Katóé, az első és harmadik képet a szerző felesége írta a daljátékba. Mint kiderül, a daljátékot, mely akár a gyermekopera megjelölést is kaphatta volna, a gyakorlósok kisdobos kórusa számára írta Anti bácsi, s a dalok között két saját gyűjtésű is szerepel. A műsorról olvashatjuk, hogy a *Csodafű* május 14-én és 15-én este 7 órakor kerül színre a főiskola dísztermében. A tanulóiújásnak 12-én 5 és 13-án 6 órakor mutatják be.

A Vas Népe Hét végi zenei események rovatában 1960. május 18-án már a bemutató sikeréről ír. „*Igen szerencsés kézzel választották ki a szereplőket. A tündérkirálynő, Kiss Katalin (IV. o.) hangszíne még beszédjében is olyan dallamos volt, hogy behunytt szemmel is elhíhető volt neki a tündérkirálynő. Ügyes, friss, fürge kis manót alakított Pulai Ilonka, Kuksi-Buksi ritmikailag is elég nehéz szerepét bátran és pontosan énekelte. Behízeltgőn édes dallamát tisztán csilingelte a kis harangvirág: Kelecsényi Anna. Nagyön bájos volt a kakukk-kettős. Egyes kakukkolt a furulyán a kis Békefi Anti. A két gyerek, Zsuzsi és Misi (Ádám Julika és Benkő László) otthonosan játszott a színpadon, a legcsekélyebb lámpaláz nélkül. Szövegmondásuk – beszédben és énekben egyaránt – jó mestereik alapos munkáját dicséri. Egyes úttörővezető volt Majthényi Klári. Az álomtündér, Orbán Ágnes is könnyedén mozgott és finoman énekelt.*

A hangszerkíséretet Békefi Antal (zongora) és Békefi Aladár tanár (hegedű) látta el. Szépen illeszkedett az együttesbe Csordás Antónia finom hangvételű cselló-játéka. A táncokat Pümköthy Csabáné tanította be. A gyakorló iskola tantestülete és a szülői munkaközösség együttes erővel fáradozott a színrehozatalban.

A Csodafűt a Budapesti Rádió is felveszi és közvetíti.”

A FŐISKOLA SZOMSZÉDJAKÉNT

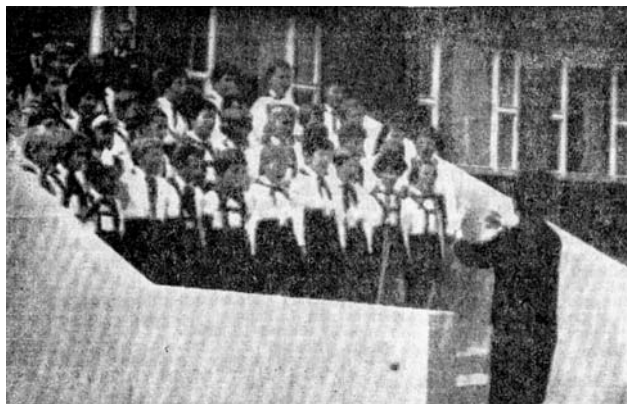
A második épület

Ha a könyvünk elején tett sétánkat a Szent László király utcai régi iskolától a belváros felé folytatjuk, hamarosan a Károly Gáspár térre, illetve a Dózsa György utcába érünk. A teret a főiskola épülete uralja, sietős léptű, mappát cipelő rajz szakosok, álmódózó bölcsészek, vidám, belevaló „tesisek”, laza művelődésszervezők, komolykodó arcú természettudós hallgatók sietnek a kollégiumok felé, talán egyikük sem tudja, hogy a „B” épület nem egyszerűen a főiskola bővítéseként jött létre, hanem ez volt a gyakorlóiskola második épülete.

Bizony, nagy előrelépést és egyben új szakaszt jelentett az intézmény életében, hogy 1966-ban átadásra került az új, korszerű, nyolc tantermes gyakorlóiskola, szinte egybeépülve a Tanítóképző Intézettel.

Kevés dokumentum maradt ránk ebből az időszakból, de a helyi újság természetesen beszámolt a főiskola 13 millió forintos beruházással elkészült új kollégiumáról és az új gyakorlóiskoláról, melyekkel – mint írja a lap – *„kompletté vált a tanítóképző intézet Szombathelyen”*. Idézzük tovább a '66 szeptember 2-i cikket: *„A gyakorló iskola felavatására a déli órákban került sor Erdélyi Béla elvtárs az építőket és a kivitelezőket köszöntötte, majd arról beszélt, hogy az iskola hármas célt szolgál. Közel 300 általános iskolásnak lesz második otthona, iskolája, gyakorló műhelyül szolgál a leendő pedagógusoknak, valamint ez lesz Vas megye tanárainak továbbképzési központja. E hármas célkitűzés megvalósításával méltó köszönetet kapnak az építők.*

Az új iskolát Turcsán Ottmár igazgató vette át, majd a kicsik műsorral kedveskedtek a jelenlevőknek. Az avatóünnepség résztvevői végül megtekintették a gyakorló iskolát.”

Az énekkar az új iskola megnyitóján

A Magyar Építőművészet című szaklap részletes leírást ad az épületről: „A szombathelyi Felsőfokú Tanítóképző Intézet fejlesztésének egyik fontos állomása az intézet gyakorló iskolájának építése volt. A második világháború előtt a Szabadság téren gimnáziumnak készült épületben működött, szabad területet a gazdasági bejárata felőli két szomszédos családi ház lebontásával nyert. A Szabadság teret egyik oldalon a Perint patak határolja, innen az egykori karicsai negyed régi házai látszanak, két oldalon kertes családi villák és egyedüli épület értékként a református templom szegélyezik. Beépítésileg az volt a cél, hogy az egyedüli zárt térfalként szereplő Tanítóképző rizalitokkal szabdaltsa, de egyébként rendezett tömegéhez nyugodt egyszerűséggel, lehetőleg annak síkjában csatlakozzon az új iskola, s ugyanúgy igazodjon annak szerény plasztikájú nyers-tégla vakolata a kő architektúrájához is. (...)

Az iskola csonka funkciójú: az anyaintézet torna- és dísztermét és konyháját használja, fűtési energiáját is innen kapja, de egyéb vonatkozásban önálló (igazgató, tantestület, gondnok stb.). A földszinten orvosi rendelő, úttörőszoba napközis termék és egy három férőhelyes szolgálati lakás, az I. emeleten az igazgatói iroda, a tanári szoba, a gondnoki, a szertárak és két tanterem helyezkedik el, a felső szinteken 6 tanterem és két politechnikai tanterem.”

A főiskola mellet felépített új gyakorlóiskola

A cikk alatt a főbb adatokat olvashatjuk:

„Tervezés éve: 1964

Építésvezető: Csendes József

Kivitelezés évei: 1965–1966

Kiviteli összköltség 5220 m/Ft

Beépített térfogat: 8780 lm³

Építész: Szilágyi István (VASITERV)”

A várakozás évei

Amint a tanárképző főiskola önállóvá vált és új szakok indultak, kezdte kinőni épületét, a bővítésre jó megoldásnak tűnt a gyakorlóiskola igénybevétele. Ez az épületszakasz vált tehát a főiskola „B” épületévé, ma így említik az intézmény tanárai és hallgatói. A gyakorlóiskolát ideiglenesen a közeli Dózsa György Általános Iskola kölcsöntantermeiben helyezték el, a Derkovits városrészen felépítendő új iskola átadására várva. Turcsán Ottmár nyugdíjba vonulása után, ebben az 1972–1974-ig tartó időszakban Marosvári József lett a megbízott igazgató. (Itt jegyezzük meg, hogy Marosvári igazgató úr kapott felkérést arra, hogy beszédet mondjon a jubileumi tanév nyitóünnepségén 2008. augusztus 30-án a gyakorló első épületénél.) Az átmeneti időszakban az új szakokon (matematika, orosz, ének, magyar, testnevelés) tanuló hallgatók gyakorlati felkészítését a város iskoláiból felkért tapasztalt pedagógusok végezték. A diákok létszáma – ekkor még szabadon jelentkezhetek a gyerekek a városból – e két tanévben 180 és 220 között változott, itt gyakorolt az évfolyamonkénti 72–80 pedagógusjelölt és 90–100 fő levelező hallgató, itt zajlottak a vizsgatanítások is a tíz, majd nyolc alsó tagozatos tanulócsoportban.

A MAI ÉPÜLETBEN

Bolyai utca 11.

Annak a Domus üzletházhoz közeli és fő homlokzatával, fotocellás kapujával a fákkal szegélyezett parkolóra, illetve a kissé távolabbi Szűrőcsapó utcára néző, Bolyai utca 11-es számú épületnek az elődje, amelyet ma a szombathelyiek „a” Bolyaiként ismernek, 1975 szeptemberére készült el. Érdekesség, hogy ugyanaz a Szilágyi István tervezte, aki a főiskola melletti, előző épületet is. A huszonnégy tanterem lehetővé tette, hogy az eddig csak alsós osztályokkal működő iskola kiegészüljön felső tagozattal is. A fontos fordulat éve valójában 1974, ekkor indult az első tanév az impozáns, nagyrészt elkészült új épületben, akkor még 18 tanteremben, 540 tanulóval, akik közül 290 volt napközis. Az első osztályosok száma 174 volt, 8. osztályt a pedagógiai szempontok figyelembe vételével nem indított az intézmény.

Az új iskolát Horváth Lajos igazgatta, ő vezette a gyakorlót 1987-ig. 38 nevelővel kezdte a megújult intézmény az első tanévet. Többen közülük már nincsenek köztünk – Pozsonyi Jánostól éppen e sorok írásának napján vettek búcsút tisztelői –, míg mások néhány éve még aktív tagjai voltak a tantestületnek. Lássuk tehát a Derkovits városrészben kezdő kollektíva névsorát:

Az első tantestület az új épületben

<i>Igazgató:</i>	Horváth Lajos tanár, szakvezető
<i>Helyettesek:</i>	Dr. Magassy László tanár, szakvezető
	Marosvári József tanító, szakvezető

Nevelők: Ágfalvi Róbertné tanító, szakvezető
Agg Péterné tanár, szakvezető
Berger Istvánné tanító, szakvezető
Böcskei Ferencné tanár
Bőczén László tanár
Bognár Tihaménné tanító (szerződéses)
Burray Sándorné tanár, szakvezető
Domby Vilmosné tanár, napközis nevelő,
szakvezető
Farkas Kálmán tanító, szakvezető
Fülöp Kálmánné tanító
Dr. Gautier Barnáné tanár, szakvezető
Harkány Tiborné tanár, szakvezető
Hollósy Tiborné tanító, napközis nevelő,
szakvezető
Horváth Jánosné tanító, szakvezető
Kelemen Tiborné tanár, szakvezető
Király Istvánné tanító, szakvezető
Kiss Alajosné tanító, szakvezető
Kiss Bernadette tanár, szakvezető
Korponay Györgyné tanár, szakvezető
Kovács Elemér tanár, szakvezető
Mészáros Gyuláné tanító, szakvezető
Molnár Béláné tanító, szakvezető
Nátkai Józsefné tanító, napközis nevelő,
szakvezető
Németh Endréné tanár, szakvezető
Németh Gizella tanár, szakvezető
Dr. Németh Lászlóné tanító, szakvezető
Orbán Lászlóné tanító, szakvezető
Pozsonyi János tanár, szakvezető
Simándi Gyuláné tanár, szakvezető

Szántó Imréné tanár
Takács Lajos tanár, szakvezető
Dr. Tóth Balázsné tanár, napközis nevelő,
szakvezető
Tóth Zsuzsanna tanár
Dr. Valu Lászlóné tanár
Vargyai Éva tanár, szakvezető

Az épület befejezése

Az iskola környékén lakók a hetvenes évek közepén folyamatos építkezésnek lehettek tanúi, nem is sejtve, hogy a következő évtizedekben is gyakran sűrögnek-forognak majd kőművesek a Domus és a Bolyai utca között, s az iskola épülete újabb és újabb arcot fog ölteni.

Az 1975/76-os tanév kezdetére tantermekkel és tornatermmel is gazdagodott az iskola, melynek 24 osztályába közel 700 diák járt ekkor, a nevelők létszáma pedig 50 főre emelkedett. '77-ben, a naptári év kezdetén használatba vehették a gyakorlósok a természettudományi előadót és az uszodát is. Az iskola felépítése és berendezései közel 50 millió forintba kerültek, ami akkor óriási összeg volt. Az épület az eredeti tervek szerint a Rohonci út irányába még nagyobbra nyúlt volna, hiányzott több fontos helyiség, mint például könyvtár, szertárak, szakköri terem klub, hallgatói megbeszélőhelyek, ugyanakkor olyan televíziós rendszer került kiépítésre, mely az országban az első volt. A legendás tévéteremben órafelvételek készülhettek, egy hatalmas tükör mögül a hallgatók élőben figyelhették az órát, a helyiséghez kapcsolódó irányító szoba tele volt keverőpultokkal, monitorokkal, volt az egészben valami titokzatos, a régi úrhajós filmekre emlékeztető.

A televíziós órafelvételeket irányító szoba

A kollektíva

„Kell egy csapat” – idézhetnénk Minarik Ede mosodásnak a legendás filmből szállóigévé vált szavait, amikor arról írunk, hogy az eredményes munkához elengedhetetlen a jó pedagógus-közösség.

Kezdjük néhány számadattal. Az iskola folyamatos fejlődését, az iránta megnyilvánuló érdeklődést az emelkedő tanulói és pedagóguslétszámok is jelezték. Átlagosan hétszáz diák járt az iskolába a 70-es, 80-as években, 1986-ban a nevelők létszáma 61 volt, közülük 9 rendelkezett egyetemi végzettséggel, 41-en tanári, 11-en tanítói képesítéssel oktattak. A pedagógusok többsége a középnemzedékhez tartozó, lelkes, jól képzett nevelő volt, jól összekovácsolódott tantestületet alkottak, ehhez az is hozzájárult, hogy a mindennapos munkahelyi együttléteken túl gyakran találkoztak jó hangulatú, kötetlenebb alkalmakkor, ilyenek voltak a karácsonyi hangverseny utáni óévbúcsúztatók, a nő- és férfinapi ajándékozások, a tornateremben rendezett szülők-nevelők baráti találko-

zói, a színházlátogatások, névadók, munkaközösségi rendezvények, tantestületi kirándulások.

A hazai nagyvárosokon túl megfordultak Ausztriában, Jugoszláviában, Romániában, Csehszlovákiában.

A tantestület Egerben

Magánéleti kérdésekben is bizalommal fordulhattak egymáshoz a kollégák, szerették az iskolát, hosszú ideig nagyjából stabil volt a tantestület összetétele, ritkán fordult elő tizenöt év alatt, hogy valaki elment a gyakorlóból. Menyhárt Péterné, a legendás Margó néni is úgy emlékezett erre a Horváth Lajos igazgató úr nevével fémjelezhető szakaszra nyugdíjba vonulásakor mondott szavaiban, mint a békés munkálkodás idejére. Horváth Lajos több mint négy évtizedes pedagógusi pályáját a Vas Népe 1984. december 7-i száma mutatja be.

Természetesen a szakmai munkát is nagyon komolyan vette a kollektíva, az igazgató úr büszke volt arra, hogy a munkaközös-

Horváth Lajos igazgató

ségek egyre jobban megfelelnek a növekvő elvárásoknak, különösen a matematika, a magyar, a testnevelés és az alsós munkaközösség. Egy-egy programjuk az egész testületet megmozgatta. Ezek közé tartoztak a Bolyai-ünnepségek, az anyanyelvi hetek, az úttörő és sportrendezvények, a nyílt napok, kiállítások, vetélkedők. A szakterületek erősítésén túl nagy szerepük volt ezeknek az iskola sajátos arculatának kialakításában, a hagyományápolásban. Az akkori kezdeményezések folytatása több területen az ezredforduló után is él még.

Bolyai

1974-ben az úttörőcsapat, 1976-ban az iskola is Bolyai János nevét vette fel, aki minden idők egyik legeredetibb gondolkodású matematikusa volt. A művészeteket és a sportot is kiválóan művelte, hegedült és vívott, sokoldalúsága példa lehet minden diák számára, a személyiségközpontú programot hirdető gyakorlóiskola-

la aligha találhatott volna nála alkalmasabb jelképes alakot, névadót. Legnagyobb hatású munkája, az abszolút geometriát tartalmazó korszakalkotó dolgozata, az *Appendix* 1832-ben jelent meg latin nyelven. A szerény cím arra utal, hogy először apja *Tentamen* című tankönyvének függelékéként látott napvilágot. Talán a matematikához kevésbé értők fejében is megfordult már, hogy az, amit mi az euklideszi geometria jegyében a sík füzetlapon szerkesztünk

Az iskola Bolyai János nevét vette fel

az iskolában, az hogyan működik mondjuk meghajlított felszínen. Hogyan viselkednek az egyenesek, párhuzamosok a földgolyón, s a háromszög szögeinek összege vajon ott is 180 fok-e. Einstein relativitáselmélete, a fizikusok görbült tér-idő hálóról szóló elméletei bizony Bolyai észrevételeiben gyökereznek. Az erdélyi tudós munkáját a kortársak közül csak Gauss értette meg. Bolyaival egy időben, tőle függetlenül Lobacsevszkij orosz matematikus is hasonló eredményekre jutott. Érdekes még Bolyai János *Üdvtan* című utópisztikus társadalomtudományi munkája, valamint *A tér tudománya* című matematikai írása. Jelentős még a komplex számok elméletét tárgyaló *Responsio* című dolgozata.

A helyi lap is beszámol a Bolyai név felvételéről 1976 szeptemberében, kettős ünnepnek nevezve a tanévnyitót. „...*bizony ezúttal kicsinek bizonyult a 24 tantermes, többszintes modern iskola zsidobongórendszere.*”

Szalay László, a Szombathelyi Tanárképző főiskola főigazgatója arról szólt, miért érdemelte ki az oktatási intézmény Bolyai János nevét. Utalt arra, hogy míg több szombathelyi tanintézmény a társadalmi haladást szolgáló nemzeti hősokról kapott nevet, addig a gyakorlóiskola a 19. századi nagy matematikust választotta névadóul, „*aki korát megelőzve dolgozta ki a nem euklideszi geometriát, a komplex számok elméletét, s a matematikai térelméletet, s ezzel a modern fizikának és technikának nyitott utat. Egyénisége – amely a művészetek és a sportok ápolásával, a magas szellemiségen kívül korunknak is embereszménye lehet – életútja, a név felvételével kötelességet is ró a közösségre. Az itt oktató, illetve oktató-nevelő munkájukra felkészülő pedagógusok kötelessége, hogy mind többet ismerjenek meg a világból, folyamatosan korszerűsítsék a tananyagot, használják ki az iskola technikáját, laboratóriumait és oktatógépeit, a szülők és pedagógusok legyenek példaképek a gyermekek előtt. S ismertessék meg a tanulókkal a névadó életét!*”

Az iskola az alapozó tudományok felkészítésével, mindenekelőtt a matematika vezető szaktárggyá fejlesztésével élenjár az ország oktatási intézményei között. Az eddig járt út folytatását kérte a pedagógusoktól és a diákoktól a főigazgató.

Az új tanév újdonságai az iskolában többek között, hogy testnevelési és orosz nyelvű tagozatot indítanak, a napközibe fel nem vettek számára megszervezik a tanulószobát, s bevezetik a 11 napos munkahetet, azaz minden második szombat szabad lesz.”

A Bolyai név felvételével egy időben az iskolában a szaktantermek is a tantárgyaknak megfelelően egy-egy kiemelkedő, tudós, művész nevét kapták: Arany János, Simon István, Hollán Ernő, Bolyai János, Bolyai Farkas, Domanovszky Endre, Kodály Zoltán, Ambrózy-Migazzy István, Hunyadi János, Magyar László, Jedlik Ányos.

Bolyai János születésnapján szaktárgyi vetélkedőket, sportversenyeket rendeztek az iskolában, kerek évfordulókon a megye általános iskoláit is meghívták a nemes vetélkedésekre. 1984-ben

Ünnepség Bolyai születésének 180. évfordulóján

az ország gyakorlóiskoláinak többsége is bekapcsolódott a rendezvényre. 1982. december 15-én volt Bolyai János születésének 180. évfordulója, az *Appendix* 150 éve jelent meg, így ez az esztendő kiváló alkalom volt egy nagyszabású rendezvényre, amely végül is csaknem ezer diákot és több mint száz pedagógust mozgató meg. A születésnapon emlékünnepelet tartottak a Művelődési és Sportházban. A következő napon Bolyai-kiállítás nyílt, majd osztályfoglalkozás következett, melynek témái kapcsolódtak Bolyaihoz és a matematikához. Délután került sor a verseny döntőjére, amelyen több mint harminc iskola 200 tanulója vett részt.

4397. számú Bolyai János úttörőcsapat

„Én, a Magyar Népköztársaság ifjú úttörője...” – a mai diákok szüleinek nemzedéke még emlékszik arra, hogy valahogy így kezdődött az úttörők fogadalomtétele, talán a 12 pontból is fel tudnának sorolni néhányat. Évtizedekig az úttörőmozgalomhoz kötődött a diákok tanórákon kívüli programjainak, szabadidős tevékenységeinek nagy része, a csapatnak, az őröknek nagy szerepük volt a közösségteremtésben. A mozgalom ideológiája valószínűleg kevésbé érintette meg a gyerekeket, a mára felnőtté válók emlékezetében inkább a tábortüzek romantikája, a kirándulások élménye, a vetélkedők izgalma maradt meg.

Fentebb már említést tettünk arról, hogy az úttörőcsapat előbb vette fel a nagy matematikus nevét, mint az iskola. Időzzünk el néhány sor erejéig a csapat megalakításánál, korai időszakánál, hiszen ezekben az évtizedekben az úttörőmozgalom áthatotta az iskolai élet egészét. Horváth Andrea Annának a hagyományok szerepéről írt szakdolgozatából idézünk: „A régi gyakorlóiskolában a tanítóképző szükségleteinek megfelelően csak kisdoboscsapat volt, a 4397-es számot és Fürst Sándor nevét viselte.

Az új gyakorlóiskolában az első csapatvezetői összejövetelen komoly vita tárgyát képezte, hogy mi legyen az új név. Végül a régi szám meghagyásával a Bolyai János név mellett döntöttek. Hogy miért? Ezt az Úttörőelnökségnek és az Oktatásiügyi Minisztériumnak két dologgal indokolták. A matematikai tanárképzéssel és az utcanévvvel.

1974. szeptember 26-án megszületett hivatalosan is a 4397. sz. Bolyai János Úttörőcsapat.

1976-ban tartották az első Bolyai-ünnepet. Színhelye az iskola aulája volt. Az ünnepélyes csapatgyűlésre január 22-én 15 órakor került sor. A műsort a nyolcadikosok és az énekkar szolgáltatta. Sok információ hangzott el Bolyairól.”

Megtudhatjuk még a dolgozatból, hogy a következő csapatgyűlést 1977. január 27-én 9 órakor tartották a Savaria moziban. Itt adták át a Bolyai János matematika és képzőművészeti verseny győzteseinek a jutalmakat. Ezután a résztvevők meglelték a *A Pál utcai fiúk* című filmet.

Kisdobosok és úttörők az aulában

Az úttörőcsapat vezetője az első években Kiss Bernadette volt, tőle az 1978/79-es tanévben vette át a csapatvezetést Tompek Sándorné.

Érdekes, hogy a Bolyai-nap január végéről (27-e Bolyai János halálának évfordulója) december közepére került át (15-e a matematikus születésnapja), később a téli szünet előtti utolsó nap lett tanítás nélküli munkanap.

„Én, a Magyar Népköztársaság ifjú úttörője...”

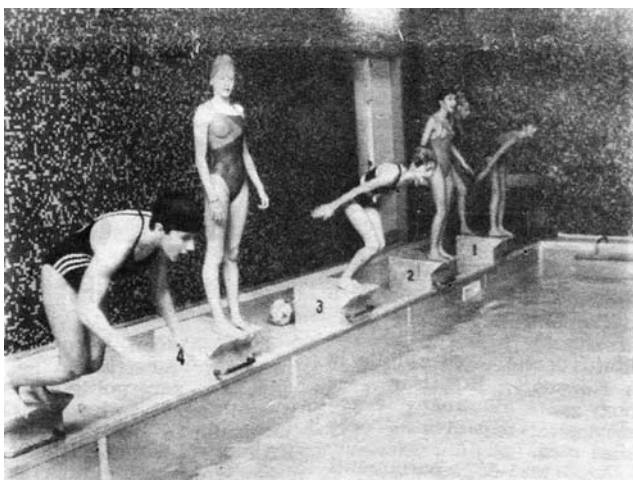
Szombathely második tanuszodája

Készen volt tehát az új épület, a Bolyai név felvételével még egyénibb karaktert kapott az intézmény, de a hetvenes évek második fele tartogatott még ünnepelnivalót, amelyről a megyei újság így számolt be '77 első hónapjában: *„Tegnap délután érkezett a várva várt nap, amely az iskola történetébe piros betűkkel íródik be. A múlt év december 22-én megkezdődött műszaki átadás után szerdán délután ünnepélyesen átadták rendeltetésének az uszodát.*

A meghívott vendégek között volt Rácz János, a megyei pártbizottság titkára, a megyei és a városi sportszervek, tömegszervezetek vezetői, valamint a főiskola képviselői.

Az új városrész modern iskolájának beruházási költsége meghaladta a 45 milliót. Az első ütemet – 16 tantermet és a tornatermet – az 1974-es tanévkezdésre, a másodikat, – 8 tantermet – az 1975-ös tanév kezdetére adták át rendeltetésének. A befejező ütem – a 8x16 méteres úszómedence birtokbavétele pedig most volt.

1973-ban épült fel – 3,6 milliós költséggel – a Fürst Sándor utcai iskola úszómedencéje, azóta 4200-an ismerkedtek meg az úszás alapelemeivel” – mondotta Elek Tibor, a városi tanács elnökhelyettese. „Az alapok lerakására mostantól két helyen lesz lehetősége a szombathelyi fiatalságnak. Itt a Gyakorlóban első-sorban a Derkovits városrész úszóoktatását kell a jövőben megszervezni. Itt történik a jövő tanárainak úszóoktatása is, reméljük,

Az iskola új büszkesége, a tanuszoda

mindez fellendíti pár év múlva a szombathelyi úszósportot. Amire az alapokat lerakják a szakemberek, belép a fedett uszoda, tehát a sportág fejlődésnek indulhat városunkban.”

„A városi tanács elnökhelyettesétől Horváth Lajos, az iskola igazgatója vette át az új létesítményt, ígéretet téve arra, hogy megfelelnek a várakozásnak” – ez áll az Átadták Szombathely második tanuszodáját című cikkben.

Módszertani bemutató

A gyakorlóiskola új helyén bemutatóval ünnepelte ötödik évfordulóját. Ismét az újság sorai segítenek felidézni az eseményt: *„A tegnap nyílt módszertani kiállítás az itt tanító, nevelő pedagógusok, pedagógusjelöltek és tanulók munkáiból mutatja be a legjobb módszereket, a tanulói és metodikai kísérleteket a szemléltető és munkaeszközöket. De lehetőség van arra is, hogy magnós és képmagnós felvételek segítségével komplex órákat nézhessenek*

Előkészületek a módszertani kiállításra

meg az érdeklődők. Teljesen új például az első osztályokban az anyanyelv korszerű tanítása. Az eddigi olvasás-, írás-, fogalmazás- és nyelvtanórák helyett olyan komplex anyanyelvi órákat nézhetnek meg felvételről, amelyek az elkövetkező években válnak majd általánossá az ország iskoláiban” – olvashatták a ’79. áprilisában a vasiak.

Szakmai munka a ’80-as években

Az iskola, úgy tűnik, végleges helyet kapott, így sétánkat a továbbiakban már csak időben folytatjuk. Lássuk tehát, mit hoznak a nyolcvanas évek!

Az időszak komoly szakmai munkáját jelzi, hogy a tantestület több tagja is részt vett országos tantervi-tankönyvírási kísérletekben magyar nyelv és irodalom, történelem, matematika tantárgyakból. A Zsolnai-módszer kipróbálása komoly szakmai kihívásnak számított, de eredményes tevékenységet jelentett. A gyakorlóiskolai, hallgatói és szakvezetői munkát több helyi kiadvány is segítette:

A tantárgypedagógus és a szakvezető feladatai

Az iskolai gyakorlatok feladat- és követelményrendszere

Ajánlás az iskolai gyakorlat vezetésére való felkészüléshez

A gyakorlati képzést félévente szakvezetői tanácskozás segítette, a tanszékek módszertanosi, tanszékvezetői közül is többen látogattak órákat.

A tanórákon kívüli alkalmak, a tehetséggondozás is fontos része az iskolák életének, emlékezetes, meghatározó élményt jelentenek diáknak, pedagógusnak egyaránt. Két sikeres énekkara volt ekkor a Bolyainak, színjátszó csoport is működött, melynek Lázár Ervin-előadása volt különösen élményt adó. A több arany minősítéssel büszkélkedő bábcsoport a televízióban is szerepelt.

Az úttörőcsapat is számos program gazdája volt ebben az időben, versenyeket, kulturális rendezvényeket szervezett, a vándortáborokban évente mintegy háromszáz kisdobos és úttörő vehetett részt. A sporteredmények közül itt most csak az országos bajnoki címeket említjük, '79-ben a lány úszócsapat Szegeden állhatott a dobogó legfelső fokára, a lövészek háromszor is országos első helyezést szereztek. A fiú kézilabdások Svédországban képviselték megyénket, s jó sport kapcsolatot alakított ki az iskola a grazi Bundesgymnasiummal. Ami talán az élsportolók eredményeinél is fontosabb: a diákok 98%-a megtanult úszni!

Nézzünk bele ismét az újságokba! Érdekes együttműködési szerződés megkötéséről ad hírt a helyi lap, mely a gyakorlóiskola és a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ között jött létre 1980-ban. *„A jövőben az iskola kérésére a szaktanárok igényei alapján kihelyezett, rendhagyó órákon vesznek majd részt, kihasználják a művészeti csoportok és a filmtár nyújtotta lehetőségeket, sőt már egy közös bábszakkört is fenntartanak. Segítség lesz az is, hogy az iskolai ünnepélyekre igénybe vehetik a színháztermet.”* És valóban, találhatunk egy képet, amint az MMIK parkettáján álló megilletődött kisdobosok nyakába kötik a nyakkendőt az avatószülők.

A '80-as évek első felének újságcikkei több éve élő hagyományként számolnak be a Bolyai matematika versenyről és az anyanyelvi hétről. Utóbbiról ezt jegyzi meg néhány sor: *„A helyes nyelvhasználat gyakorlása érdekében játékos magyarórákat tartanak, a gyerekek írásbeli versenyeken, helyesírási vetélkedőkön mérik össze tudásukat. Népszerűek a tízperces szünetekben zajló >>ki-nyer-ma?<< játékok, ahol osztályonként találós kérdéseket, szólásmagyarázatokat, közmondásokat fejtenek.”*

Nemrég említettük az iskola és az MMIK együttműködését, s egy évvel később már arról olvashatunk, hogy a gyakorló a Savaria Múzeummal is kétoldalú kapcsolat kiépítésén munkálko-

dik. A közeledés nem új keletű, hiszen korábban is volt már a múzeumban rajzóra, a népköltészethez kapcsolódóan pedig magyar szakosok terveznek látogatást.

Ismét egy esemény, amely különleges emlék több hajdani diák számára, ma már csak kevesen tudnak róla. 1982-ben Jancsó Miklós Kossuth-díjas filmrendezőről forgatott az iskolában rendező portréfilmet Horváth Ádám. Miután levetítettek tíz Jancsó-filmet a diákoknak, a 8. C-sek kérdezhették a 61 éves mestert. Azért esett a választás a Bolyaira, mert a gyakorlóiskolások már megszokták, hogy rögzítik óráikat, természetesen mozogtak a kamerák előtt.

Filmklubokban talán néha vetítik az alkotást. Jó lenne megszerezni valamilyen formában.

Horváth Ádám rendező a bolyais diákok körében

És egy újabb együttműködés, mely az Egy üzem – egy iskola mozgalom keretében kötött a Rába Magyar Vagon- és Gépgyár szombathelyi Futóműgyára politikai, tömegszervezeti és gazdasági vezetése, valamint a Bolyai úttörőcsapata között. A ter-

vek szerint közös foglalkozásokat, üzemlátogatásokat, kirándulásokat, sportversenyeket, vetélkedőket tartanak. A gyári MHSZ-szervezet támogatja az iskola honvédelmi szakkörét, az iskola pedig vállalja a gyár ünnepségein, egyéb rendezvényein való aktív részvételt, irodalmi műsorok rendezését. Újságcikk is írt arról, hogy a „rábás” KISZ-esek játékos ügyességi sportvetélkedőt szerveztek az iskola úttörőinek, melyen két korcsoportban, 7 fordulóban 120 úttörő vett részt.

Komoly szakmai munkára utal, hogy a Módszertani Közleményekben '79-ben egy iskolai rendezvényről a magyar munkaközösség jelentetett meg írást, melynek címe *A magyar nyelv hete*, '83-ban pedig a matematika munkaközösség tett közzé több oldalt *Bolyai matematikaverseny Szombathelyen* címmel.

A rendszerváltozás körüli évek

Mintha csupa átmeneti időszakból és nyugtalan változásból állna e néhány évtized. Lehet, hogy így van rendjén...

Az 1985. évi I. törvény, mely az oktatás szerkezetével nem kívánt változtatni, a fő hangsúlyt az intézményi önállóságra, az intézményen belüli demokráciára fektette. A Bolyai János Gyakorló Általános Iskola intézményi autonómiáját Horváth Lajos igazgató 1974 és 1987 között igyekezett kialakítani és a demokrácia gyakorlását szakmai elvárásként kezelte. 14 évi munkásságát a főiskola Berzsenyi Emlékplakettel ismerte el. A nyugdíjba vonuló igazgatót 1987 szeptemberében a tantestület bizalmát élvező dr. Magassy László váltotta. „A megkezdett utat csak folytatni kell” – vallotta hivatalba lépésekor. Az alatt az öt év alatt, amíg ő vezette az iskolát, komoly változások következtek be hazánk politikai életében, de egész Közép-Európában is. Az iskolában a társadalmi változások előszelei a továbblépést részben kor-

látozták, ugyanakkor új lehetőségeket is megnyitottak. Az igény csökkenése miatt már nem indult testnevelés tagozatos osztály. Ezt pótolandó az alsó tagozatban biztosították a mindennapos testnevelést, ez heti három testnevelés és két úszásórát jelentett. A felsősöknek is lehetőségük volt alkalmi vagy rendszeres sportolásra (DSK, atlétika, labdajátékok). Ebben az időben vált kötelezővé első osztálytól az idegen nyelv tanulása, a gyerekek az angol, a német és az olasz nyelv közül választhattak, melyeket csoportbontással sajátíthattak el. Ugyancsak differenciált csoportbontásban folyt az utolsó évfolyamok matematikaoktatása, ez igen eredményesnek bizonyult. Az olvasástanítás háromféle módszer szerint folyt, ugyanakkor a Zsolnai-program nem folytatódott tovább.

A város és megye versenyein, kulturális bemutatóin az iskola tanulói továbbra is az élvonalba tartoztak. A szülők is láthatták a felkészítő munka eredményét, hiszen minden második évben műsoros délutánon léptek fel előttük a gyerekek, az énekkar is nyilvános hangversenyt adott kétévenként. A grazi Bundesgymnasiummal továbbra is összemérték tudásukat a gyakorlós úszók és labdarúgók, de a tervezett nyelvtanulást segítő kapcsolatot nem sikerült kialakítani. Igény mutatkozott arra, hogy a gyerekek közvetlenül találkozhassanak művészi értékű alkotásokkal, így indult a Bolyai Galéria elődje, melynek első kiállítása az iskola rajz szakos tanárának, Pozsonyi Jánosnak a munkáit mutatta be. A rendszerváltozással megszűnt az úttörőcsapat, a diákönkormányzat ugyanakkor ezekben az években találta meg helyét, szerepét az iskola életében. Kezdeményezéseik közé tartoztak például a zenés-zajos rendezvények, a sulibolt, a kölyökbazár, a fordított nap, ezek közül több ma is élő hagyomány.

Bolyai szobra

Az iskolába betérő idegen szinte bizonyosan felfigyel a névadó szikár, bölcs, nyugtalanságot és magabiztosságot egyaránt sugárzó arcú mellszobrára, melynek elkészülése az intézmény történetének érdekes epizódja.

1988-ban az ország gyakorlóiskoláinak és a város általános iskoláinak részvételével az intézmény országos matematikaversenyt rendezett, amely a decemberi Bolyai-hét eseményei közé tartozott. A következő évben, 1989-ben Kiss Sándor Munkácsy-díjas, Zsennyén élő szobrászművész elkészítette a Bolyai-szobrot, amelynek avatását júniusban tartották. A tantestületnek és a diákságnak is rendkívüli egységét, együvé tartozását lehetett érezni ebben az időszakban, amit az iskola új szimbóluma, a szobor talán még tovább erősített. Az aulában azóta is feltűnő helyen köszönti a látogatókat, a decemberi Bolyai-nap megnyitóján virágot helyeznek el talapzatánál a gyerekek, a ballagó végzősök is megkoszorúzzák az utolsó napon, nem is sejtve, hogy valamikor olyan lelkes összefogással jöhetett létre az alkotás, amilyenre ma már ritkán látni példát.

Dr. Magassy László igazgató így nyilatkozott a készülő szoborról a helyi újságnak: *„Az összetartozásunkat szimbolizálja majd ez a szobor. A gyerekek almát szedtek, gyógyszeres üvegeket, hulladékot gyűjtenek, a tanulmányi kiránduláson megmaradt pénzt fizetik be a számlánkra. Nagy a nyüzsgés az egész iskolában. Egyénektől nem, közösségektől viszont elfogadunk pénzt a szoborra, amelyet Kiss Sándor Munkácsy-díjas szobrász készít. Eddig ötvenezer forint gyűlt össze. Támogat bennünket a Hazafias Népfront is. Kaptunk pénzt a derkovitsi csemege kispályás labdarúgóitól, a Capella Savariától, húszezer forintot a Szombathelyi Szimfonikusoktól. A gyerekek a saját maguk gyártotta kis műtyűrkéket árulják a karácsonyi vásáron, pedagógusaink KISZ-szervezete december 10-én délután családi szombatot rendez, amelynek bevétele szintén a számlát gyarapítja.*

Nagyon szeretnénk a tanév befejezése előtt a szobrot felavatni.” Érdemes végigolvasni a Szobrot állít az iskola című háromhasábos cikket, melyből megtudhatjuk még, hogy tíz év után elrozsásodtak, meghibásodtak a csövek az uszodában, illetve az új tanévtől megkezdődik a német nyelv tanításai is az iskolában, a testnevelés tagozat viszont fokozatosan kihal. Az igazgató úr által említett családi hétvégéről később be is számol a lap, kiderül, hogy a rendezvényt a Hungária Biztosító, az OTP Megyei Igazgatósága a Pannon Plast, a megyei tejipari vállalat, valamint a Falco, a Vasiker, a Latex és az éremgyűjtők egyesülete támogatta. A tíz nappal később megjelent újságból megtudhatjuk: „A gipszben már létező majdani bronzszobor 205 ezer forintba kerül úgy, hogy a művész szinte ingyen dolgozik rajta.”

És végre olvashatjuk a beszámolót az elkészült szobor avatásáról, melynek talapzatát a nemrég elhunyt Csinger Péter szombathelyi kőfaragó mester ingyen, társadalmi munkában készítette el. *„Ez a szobor több mint kő és bronz, több mint művészi alkotás, több mint tiszteletadás. Jelkép is, a tisztes ügyért összefogás bronzba, márványba foglalt jelképe”* – mondta avató beszédében az igazgató úr.

Diákok a Bolyai-szobornál

Az 1975 óta létező Bolyai-nap középpontjában a matematika-verseny állt, a többi program – mint azt a Vas Népe 1989. december 16-i számából megtudhatjuk – már régóta hasonlít a mai, főként a karácsonyvárásról szóló, több választási lehetőséget is kínáló együttléthez a téli szünet előtti napon: „*Tegnap választhattak a karácsonyfadísz-készítés, a téstasiütés, a bábkészítés, az orvosi előadás, a játékos számítógépes foglalkozás, a gyertyaöntés, a virágkötés, a csillagászati előadás, a zenélés, a történelmi témájú kötetlen beszélgetés, a teremfoci, az úszás és a kosárlabda között.*”

Dr. Magassy László tehát egy változásokkal teli, nehéz, de eredményes korszakban vezette a Bolyait, jellegzetes bajszos, egyszerűen szigorú és kedves alakja sokak számára emlékezetes. Magyartanárként is kiváló volt, komoly szakmai alapossggal, felelősséggel írt nyelvtankönyvét és ötletes feladatokat tartalmazó munkafüzetét évekig használta a későbbi nyolcosztályos gimnázium. Szépgesztusként a később írt fogalmazási ismereteket tanító könyvét dedikálva hozta el az iskolába magyar szakos utódainak.

Magassy László a Bolyai-szobor avatásán

Nyolcosztályos gimnáziumi tagozat indul

Egy újabb évtized határát léptük át, a kilométerköveken most évszámokat olvashatunk, ezek közül jutunk el az egyik legfontosabbhoz: 1992-höz.

1992 szeptemberétől a Bolyai János Gyakorló Általános Iskolában, kezdetben tagozat jelleggel, gimnáziumi oktatás indult. 1993-tól már kétosztálynyi létszámmal, 12 osztályos keretben, 6 éves kortól felmenő rendszerben folyhatott az oktatás. A szerkezetátalakítás és fejlesztés dr. Iker János igazgató koordinálásával indult meg. Az iskola új igazgatója Felsőcsatárban kezdte pedagógusi pályáját, innét került a tanárképző főiskolára. Az ELTE-n szerzett egyetemi diplomát, '83-ban kombinatorikatanításból doktorált. Első vezetői élményeit kollégiumigazgatóként szerezte, a főiskola több fontos fejlesztését irányította. A rendszerváltás éveiben a tanárképző főiskola főigazgatója volt.

Új szakasz kezdődött tehát az intézmény életében, új vezetőséggel. Az iskolaépítés fontos feladatához Károly Frigyes, a korábbi kámoni iskolai tanárt a főiskoláról hozta a Bolyaiba az igazgató úr. Ő lett a felsős és gimnáziumi tagozatért felelős igazgatóhelyettes. Az alsósok munkáját pedig Széles Gyuláné irányította igazgatóhelyettesként.

Az oktatási törvény 1990-es módosításáról, illetve a közoktatás ekkori törekvéseiről az *1000 éves a magyar iskola* című könyv így ír: „...kiiktatta a megszűnt pártállam szocialista rendszerre utaló rendelkezéseit, nevelési elveit, jelzőit. Az alapvető cél az ifjúság demokratikus, humanista szellemű nevelése lett. Eltörölte az állami iskolaalapítás monopóliumát. Oktatási intézményeket ettől kezdve természetes személyek, egyházak, alapítványok és más jogi személyek is létrehozhatnak és fenntarthatnak, ha megfelelőek az anyagi és személyi feltételek. Ezzel biztosítani le-

het a szülők és a gyerekek iskolaválasztási jogát, a vállalkozás, a nevelés szabadságát. (...) Lehetővé tette hat- és nyolcosztályos gimnáziumok létrejöttét...”

Az új típusú iskolákkal együtt itt Szombathelyen is bővült a fenntartók köre: az önkormányzaton és a főiskolán túl az egyházmegye, a tanító szerzetesrendek, alapítványok hoztak létre iskolákat.

Az induló gimnáziumi tagozatról, illetve az 1992. február 22-i felvételig még Magassy László nyilatkozott a Vas Népe újságírójának: *„Az iskolai tantárgyakat osztályzattal zárják az iskolákban. Ezt felülbírálni sem okunk sem jogunk nincs. Azt szeretnénk megvizsgálni, rendelkezik-e a leendő gimnazista azokkal a képességekkel, amelyek a sikeres tanuláshoz elengedhetetlenek, vagyis milyen az emlékező, gondolkodási, problémamegoldó és kifejezőképessége. A vizsga anyagát a Pszichológiai Intézet állította össze.”* A tanítandó tantárgyakkal kapcsolatban így folytatta: *„A latin mellett két modern nyelvet tanulhatnak, ebben megpróbálunk igazodni a gyerekek eddigi tanulmányaihoz. Úgy tervezzük, hogy a 8. osztály befejezéséig mindkét nyelvből nyelvvizsgát tesznek. A matematikával együtt számítástechnikát is tanítunk. (...) Az utolsó két évfolyamban a tanulók kötelezően két fakultatív tárgyat választhatnak érdeklődésüknek, továbbtanulási szándékuknak megfelelően. Választható latin, biológia, fizika, kémia, földrajz, műszaki technika vagy háztartástan és számítástechnika. Magyarból, történelemből és matematikából a két választott tantárgyon kívül mindenkinek kell érettségiznie. A testnevelés keretén belül úszás- és táncoktatás is lesz.”*

A gyakorló gimnáziumának indulásáról így ír az első évkönyvben dr. Iker János: *„A főiskola egyetemi terveivel összhangban a gyakorlóiskola vezetése – felismerve egy felmenő osztályos gimnázium belterjességi veszélyeit – egyrészt a 4 osztályos gimnáziumi osztályok beindítását is tervbe vette a teljes középfokú vertikum kialakításának meggyorsítására (de alapvetően átmeneti*

jelleggel, más gimnáziummal együttműködve). Másrészt párhuzamos nyolcosztályos gimnáziumi osztályok indításán is munkálkodott. Így 1993-ban kettő újabb osztály indult, s az 1994-ben induló újabb két osztállyal a megye legnagyobb létszámú nyolcosztályos gimnáziumi tagozata lett.”

Iker igazgató úr szavai szerint akkor tudja leginkább szolgálni a megújult iskola a város és a főiskola érdekeit, ha az intézmény szerkezete és szellemisége egyesíti a különböző iskolatípusok pozitívumait, ha az iskolában professzionális, szellemileg független, nagy tanári szabadságot élvező pedagógusok tanítanak, ha az iskola szellemiségében meghatározó a humanista, a nemzeti kultúrán túl más kultúrákat is befogadó légkör, mely tiszteli a személyiséget, a tehetséget, a tudást. Abban bízott az intézmény, hogy a fenntartói magatartás, a többszatornás (alapítványt is feltételező) finanszírozás megfelelő támogatást és kiszámítható fejlesztési feltételeket biztosít, s hogy az iskola a lehető legnagyobb belső autonómiával él, de a benne folyó munka a nyitottság és a vizsgák alapján a fenntartók, valamint a szülők számára kontrollálható, illetve biztosítottak az országos standardokkal való összevetés lehetőségei.”

A beiskolázás a körzeti elv alkalmazása nélkül történt, és történik ma is. A szülők szabad választás alapján íratják be gyermekeiket az iskolába, vállalva a középfokú osztályokba való belépéshez szükséges vizsgát a 4. osztály végén. Ezt a vizsgát matematikából és magyarból azoknak a tanulóknak is teljesíteniük kell, akik más iskolából kívánnak átlépni a gimnáziumba. Utóbbiak több éve már ingyenes előkészítő foglalkozásokon vehetnek részt péntek délutánonként, melynek során megismerhetik a helyi légkört, stílust, követelményeket, így a tudásszintjük felmérésekor már nem idegen diákokként ülnek be a padokba. Hasonló felkészítő tanfolyam indult később a négyosztályos gimnáziumi osztályba készülőknek, melyet szombaton délelőttönként tartanak az iskola tanárai.

Három szakasz

A mindenkori évkönyv egyik legnagyobb érdeklődéssel fel-lapozott táblázata az úszásvizsgák eredményei alapján készült örökranglista. Nézzük, miről is van szó!

Mozgalmas az élet a tanórák közötti szünetekben

Izgalommal várt megmérettetés várja a 6. osztályosokat tavaszonként. Az első években számukra egy hétig vizsgaidőszak volt. Akkor még nem voltak érettségiző növendékek, mégis fehér blúzos lányok és nyakkendős fiúk sétáltak toporogva a folyosókon május tájékán, ezekben a napokban matematikából és magyarból írásbeli vizsgát tettek, majd magyar irodalomból szóban is beszámoltak az első két évben tanult irodalmi művekről, a kihúzott feladatokhoz kapcsolódó memoritert is elmondva. Úszásból és számírástechnikából is számot adtak tudásukról, így zárva le a nyolc-osztályos gimnázium első, jobbára képesség- és készségfejlesztő szakaszát. Néhány éve a tantervi átcsoportosítás miatt informatikából nincs vizsga, magyarból az írásbelit jelentő elbeszélő fogal-

mazást szövegértési teszt váltotta fel. És maradt a nagy kérdés minden tavasszal, hogy megdönthető-e a korábbi diákok legjobbjának úszóideje.

A második, négyéves szakasz az ismeretelsajátítás legintenzívebb szakasza, ekkor 8. és 10. évfolyamokon vár vizsga a diákokra, idegen nyelvekből. Adjuk vissza a szót Iker Jánosnak: *„A négyéves szakasz jellemzője a színvonalas, lineárisan felépített szaktárgyi oktatás. Egyben a tanulók sokféle szakkör közül választhatnak a specializálódás előkészítéseként. Ugyanakkor nem téveszthetjük szem elől, hogy ez a legérzékenyebb korszak a tanulók életében. A szeretetelvű, személyiségközpontú nevelőmunka igazi próbaköve a tanárok részéről, hisz az életkorra jellemző kritikai szellem itt indokolja talán a legjobban a pedagógus emberi, szakmai példaadását. Itt élheti meg igazán a diák tanárai vezetésével, hogy az iskola egyszerre tudományos és művészeti ismeretek közvetítője, és egyben emberi kapcsolatokat színtere, ahol egyszerre tanulhat meg a teljesítményelvől adódóan küzdeni, győzni vagy kudarcot elviselni a követelmények teljesítésében éppúgy, mint adni, szolgálni, együttműködni egy közösség érdekében. Éppen ezért e szakaszban még meghatározóbb az osztályfőnök szerepe, a tanárok együttműködése és a testület viszonylagos önállósága.”*

Specializációs foglalkozásokon kilencedik évfolyamtól vehetnek részt a tanulók, előfordult, hogy diákcsoport maga kezdeményezte, kérte foglalkozás indítását. Az egyes specializációkon részt vevő idősebb diákok tanév végén afféle kedvcsináló bemutatást tartanak munkájukról a leendő „specesek” számára.

Az utolsó, kétéves szakasz már az eddig tanultak szintetizálásáé, az érettségire, továbbtanulásra való felkészülését. A pályaválasztás előkészítését fakultáció segíti, a fakultatív tárgyak oktatása beépül a nagydiákok délelőtti órarendjébe.

A '90-es évek első felének újságjait lapozgatva látható, hogy a Bolyai kulturális élete folyamatosan mozgalmas, változa-

tos. '92 novemberében négy hangversenyből álló sorozatot hirdetett az iskola, a Derkovits városrészben lakókat is a közönség soraiba várva. Decemberben rendezte meg először karácsonyi koncertjét a Bolyai, máig élő hagyományt teremtve ezzel. '93. december 10-én a megnyíló iskolagalériát nyitotta meg Iker János, mely az alsósok munkáját mutatta be. Az újságíró Biczó Antal, a gyakorlóiskola rajzmódszertanos művésztanára kalauzolta. Szó esett egy falinaptárról is, mely a tanulók előző évi leg-szebb gyermekrajzait tartalmazza.

A Bolyai Galéria első kiállítása

Az egy héttel később megrendezett második karácsonyi hangversenyen a Művészeti Szakközépiskola és Gimnázium vegyeskarával együtt énekelt a Bolyai kórusa.

Minőségi képzés

35 évet kísértünk figyelemmel az iskola történetéből, ideje ars poeticát megfogalmazni. Bízunk ezt a legilletékesebbre, Iker János igazgató úrra. Egy vele készült interjúra bukkanhatunk a Vas Népe 1993. december 11-i, szombati számában. A bevezetőt idézzük: *„A tervrajz valóságos kis kastélyt mutat. Ha lesz elég pénz, tető kerül a szombathelyi Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnáziumra, ahol szabadidő-centrum és újabb osztályok kapnak majd helyet. Az iskolában tetőtér nélkül is a megye legnagyobb nyolcosztályos gimnáziumi tagozata működik. Összesen körülbelül hatszáz diák tanul itt – hatvan pedagógustól.”* Arra a kérdésre, hogy elit iskola lesz-e a Bolyai, az igazgató úr így választolt: *„Vállaljuk a minőségi képzést, de nem akarunk versenyistállóvá válni. A körzethatárok elmosódnak, sőt, vidékről – Rumból, Vasvárról, Felsőcsatárról – is járnak hozzánk. Vasszécsényben például összesen négy negyedikes volt, hárman hozzánk jelentkeztek, kettőt fel is vettünk. A >>magyar mintánk<< egyébként a budapesti Radnóti gyakorló gimnázium – szeretnénk megőrizni-újratehermenteni a középiskolákra manapság nem igazán jellemző személyiségközpontúságot, a különálló tantárgyaknál nagyobb hangsúlyt fektetve a műveltségre. (...) A tankönyveket hatvan–hetven százalékban az országos kínálatból szerezzük be, de itt az iskolában készülnek a Bolyai Gimnáziumi Füzetek. Olaszból, magyarból, számítástechnikából már megvan – ez utóbbi kivehető betéttel, hogy az elavuló részeket újjakkal pótolhassuk –, énekből most készül. Hasonló kezdeményezéseket támogat a Schneller István Alapítvány. A névadó kőszegi származású teológus volt a kolozsvári egyetemen, a személyiségközpontú pedagógiát képviselte a századelőn. A Horthy-korszak aztán nem kedvezett a liberális eszméknek. Azt a szeretetelvű pedagógiát szeretnénk folytatni mi is, amit ő vallott.”*

Egy másik, *Négy plusz nyolc* című, a tizenkét évfolyamos iskoláról szóló interjúbán így nyilatkozik dr. Iker János: „*Tizenkét éven át végigkísérni a fejlődésüket – ez igazi, komoly feladat.*” Ugyanitt olvashatjuk zárásként: „*Az iskola a főiskoláé – de a város gyerekei járnak ide. És Szombathelynek az az érdeke, hogy minél több jó iskolája legyen.*”

Még egy emelet

Mai szemmel nézve furcsa az iskola a 70-es, 80-as évek fotóin. Valahogy alacsonynak tűnik.

A szerkezetátalakítás és a létszámnövekedés következtében a gyakorlóiskola kezdte kinőni a '70-es évek közepén birtokba vett épületet. Minisztériumi, önkormányzati és főiskolai hozzá-

Ismét bővül az iskola

járulással elkezdődött az épületbővítés, melynek keretében 1993 szeptemberében elkezdődött a tetőtér beépítése. A tervezést a Gáspár Mérnöki Iroda végezte, 1300 négyzetméterrel nőtt így az iskola területe.

Tetőteret épít a Bolyai címmel '94 februárjában az újság is beszámol az építkezésről: „Szombathelyen a Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium kinőtte a kétemeletes épületet. Ezért a H alaprajzú lapostető beépítése mellett döntöttek. Ebben a gimnáziumi osztályokat helyezik el. A bővítés két részben történik. Idén a fa födém szerkezetet készítik el, ezután megkezdődik az egykori lapostető áttörése. Szeptemberre a padlástér egyharmadában a gimnáziumi osztályokat, rajz-szaktantermet, nyelvi labort és zsibongót alakítanak ki. Ezzel 250 négyzetmétert sikerül „belakni” a tetőtérben. A beruházás 20 millió forintba kerül. Ehhez tízmilliót a minisztérium, tízet a főiskola és a gyakorlóiskola adott, de az idei beruházáshoz még tízmillió kellene. A hiányzó összeget alapítványi és egyéb forrásból igyekeznek előteremteni. A teljes beépítendő tetőzet 1300 négyzetméter. A tantermek telepítési munkálatai várhatóan két év múlva fejeződnek be. Az építkezés 50 millió forintba kerül.”

A könyvtár bővítése

Olyan szakasz vette kezdetét ezzel, amelyre a folyamatos építkezés, átalakítás jellemző. 1994-ben, a tanév végére befejeződött az akkor 22000 kötetes könyvtár bővítése. A helyi napilap így ír erről '94 júniusában: „Míg kopácsolnak a tetőteret építő ácsok, a szuterénben csendes, családi ünnepségen veszik birtokukba a tanulók az új könyvtárat, melyet 150 négyzetméteren két tanterem és folyosó egybenyitásával alakítottak ki. Újságolvasó, könyvespolcok, kölcsönzőpult és audio-vizuális CD-lemezhallgató sarok

költözött a hófehér falak közé. Mindezt házilagos kivitelezéssel az intézmény dolgozói készítették el. Így sikerült a hárommillió forintos beruházást egymillió forintból megvalósítani. A 22 ezer kötetes könyvtár nemcsak a tanulók, hanem a gyakorló főiskolások munkáját is segíti.”

Könyvtár saját erőből

Horváthné Szandi Ágnes, az iskola könyvtárosa a Vas Megyei Könyvtárak Értesítőjében így mutatja be a létesítményt: „Az új berendezést dr. Tóth Gyuláné tervei alapján az iskola szak munkásai készítették. Bútorokkal tagolva olvasótermet, hírlapolvasót, zenei részleget vehettek birtokukba a tanulók. (...) Az elmúlt tanévben közel félmillió forint értékben, több mint 1100 dokumentummal gyarapodott az állomány. A gimnáziumi képzéshez igazodva bővült a könyvtár gyűjtőköre, s a beszerzéseknél fokozottabban vesszük figyelembe a gimnáziumi tananyaghoz kapcsolódó irodalmat. A diákok és tanárok 57 féle kurrens folyóirat és három napilap közül választhatnak. A módszertani folyóiratokat az igényekhez igazodva két példányban járattuk. A kölcsönzőpultba beépített

lemezjátszóval és magnóval adottak a zenei részleg működésének feltételei. Most végezzük az audiovizuális dokumentumok könyvtári nyilvántartásba vételét és feltárását. Rövid távú terveink között szerepel a főiskola számítógépes hálózatához való csatlakozás.”

A kilencvenes évek derekán

Ha az évtized közepének helyi sajtóhírei között válogatunk, több érdekességre is bukkanhatunk. A cirkusz világa című kiállítás megnyitóján, mely az Oladi Művelődési házban volt, külön figyelmet kapott az iskola magyartanára, Gautier Barnáné által vezetett bábcsoport előadása.

Éva néni bábosai

DiákSPORT egyesület létrehozásáról olvashatunk '97-ben egy februári számban: „Ahol zenéről, matematikáról, pedagógiáról, de legfőképpen testnevelésről van szó, ott előbb-utóbb Károly Frigyes is felbukkan. A sokoldalúan képzett testnevelő a tanárképző főiskolán betöltött adjunktusi állása mellett a Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium igazgatóhelyettese is. Elmondása szerint iskolájában a testnevelés szilárd pilléreken nyugszik: >>Öt-hat éve, a városi diákSPORTkörök összeomlása után iskolánkban – amelynek fenntartója nem az önkormányzat, hanem a tanárképző főiskola – diákSPORT egyesület (DSE) alakult, amelyet befogadott a Tanárképző Sportegyesülete. Ez egyfajta köszönetreakció volt a tanárképző részéről, hiszen míg a főiskolának nem volt sportszarnoka, addig a tornatermünket rendelkezésükre bocsátottuk.<<”

Ép testben ép lélek – juthat eszünkbe a diákSPORTról a görögök által is vallott igazság, a görögökről pedig sok, már diplomás öregdiáknak a Hellász-nap idéződik fel. Az elképzelés lényege az volt, hogy egy művelődéstörténeti korszakot zárjon le egy-egy egyénileg vagy csoportosan elkészített produkció bemutatása. A „nap” megjelölés kissé félrevezető, hiszen a felkészülés hetei éppoly lényegesek, mint az az alkalom, amikor a diákok egymás és tanáraik előtt bemutatják munkájuk eredményét sokoldalú, színes összegzését adva annak, amit a különböző tantárgyakból egy adott korról, kultúráról tanultak. A 7–8. osztályos gimnazisták tanárai témajavaslatokkal és afféle konzulensi segítséggel indították el a munkát, melynek során a gyerekek belekóstolhattak a kutatás, anyaggyűjtés örömeibe, közelebb kerülhettek egymáshoz és tanáraikhoz. A témák feldolgozására a tanulók többféle megoldást választhattak (tudományos értekezés, gyakorlati illusztráció, esszé). A bemutató kisebb szünetekkel reggeltől késő délutánig tartott. Sokat elárul a programról, ha az első év produkcióinak címeiből idézünk: *A görög istenek családfája; Halottkultusz és túlvilág; Hippokratész, az orvos; Az aranyfű; Pitagorasz és Thalész*

találkozása; A görög csillagászat; Atlantisz nincs többé; Görög háborúk (haditudósítás); Antigóné (drámarészlet); A görög zene, hangszerek; Öltözködés, ógörög viseletek (divatbemutató).

A görög napról részletesebben olvashatunk az egyik ötletgazda, Károly Frigyes tollából az Iskolakultúra 97-es évfolyamában.

Látogatóban

Jól megtanulni egy idegen nyelvet csak eredeti nyelvi környezetben lehet, tartják sokan. A nyelvtanulást segítő több vas megyei iskola is élt a külföldi partnerkapcsolat lehetőségével, amelyet a Phare-támogatással életre hívott Socrates-program támogatott. „*Talán a legmesszebbre a szombathelyi Bolyai iskola jutott el, már három európai – angol, dán és svéd – iskolával vették fel a kapcsolatot. Az információs sztrádán bontakozó kapcsolat mára személyes ismeretssé vált, lezajlottak az első >>háztűznézők<<. A bolyais pedagógusok néhány héttel ezelőtti angliai, illetve dániai meghívásának viszonzásaként a közelmúltban Szombathelyre látogatott a dán Kolding Kommune Bakkeskolen és az angol Oundle School tanárküldöttsége. Tanórákat látogattak, működés közben ismerték meg az iskola munkáját. Részt vettek a színes programokon is, az iskola idősebb diákjai kalauzolták őket angol nyelven. A Szombathely dán testvérvárosában működő tízosztályos iskola márciusban 25 bolyais növendéket lát vendégül, akik bemutatják Macskák előadásukat, és két héten át együtt tanulnak a helyi diákokkal. Látogatásukat a dánok szeptemberben viszonozzák, és terveznek már közös sportprogramokat is. A Peterborough melletti angol magániskola tantestülete elsősorban a nemzeti történelem oktatásának módjait kívánja nagytó alá venni a két iskolában, tanárcserék s kölcsönös kutatási programok során. Itt is várnak már a nyáron magyar gyerekeket is, tanáraikkal együtt*” – írja az újság ’97 utolsó hónapjában.

Újabb bővítés

Vajon számolta-e már valaki, hogy az iskolaépület hányadik felújításáról írunk? A mindennapos korszerűsítéseket, szaktantermek kialakítását, és a két számítógépes terem üzembe helyezését 1998-ban újabb beruházás követte. Sokat elárul erről, ha belepillantunk dr. Gál László főigazgatónak a gyakorlóiskola igazgatójához írott, a Bolyai irattárában 113/1998. számon iktatott levelébe: *„Elfogadom az iskola bővítésének azon tervét, amelyet a 800 fős tanulói létszám feltétlen indokol. A bővítés érdekében a magunk eszközeivel mindent megteszünk. A tervezett bővítményben helyet kaphat egy közép méretű tornaterem és az iskola ebédlője. Az utóbbival 3 nagyon hiányzó terem váltható ki a jelenlegi épületben.”*

2000 februárjában írja a Vas Népe: *„Tornacsarnokkal és étteremmel bővül a szombathelyi Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium. Az új épület alapozása decemberben meg-*

Ebédlő és tornacsarnok épül

kezdődött. A hetvenes években átadott intézményben évtizedek óta >>ideiglenes<<, a tantermek helyén kialakított részben működik a konyha és az étkeзде. Ez az állapot várhatóan jövő márciustól szűnik meg: akkorra készül el az új komplexum. A földszinten korszerű ebédlőt, konyhát és kiszolgálóhelyiségeket alakítanak ki, az emeleten pedig tornacsarnok kap helyet. A költségek zömét pályázati pénzekből fedezik.”

A miniszter társaságában az új épületszárny átadásakor

Az új létesítményt 2001-ben, a magyar kultúra napján vehették birtokba a használók. Az ünnepélyes átadáson Pokorni Zoltán oktatási miniszter is jelen volt. 1670 négyzetméteren új sportcsarnokkal és étteremmel gyarapodott az intézmény. A régi étterem helyén öt tanteremmel bővült a helyiségek száma.

A gyakorlóiskola szerepéről

Nagyon komoly és erősen szakmai jellegű fejezet következik. Reméljük, azért továbbra is velünk tart a kedves Olvasó, hiszen mégiscsak az iskola lényegéről esik szó.

A főiskola fejlesztési tervében a gyakorlóiskola szerepéről az 514/1999. számú leirat szerint ez szerepel: „A Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium a főiskola egyetlen gyakorlóiskolája, és gyakorlati képzésbeli szerepét a külső bázisiskolával és más gyakorló helyekkel együtt tölti be.

A gyakorlóiskola szerepe az Alapító okiratnak és a Szervezeti és működési szabályzatnak, valamint a Pedagógiai programnak megfelelően hármas funkciót tölt be: közoktatási funkció; gyakorlati képzési funkció; kísérleti műhely, továbbképzési központ funkció.

1. A közoktatási funkciót 12 évfolyamos minőségi iskolaként végzi, amelynek meghatározó profilja a 8 osztályos gimnázium, s filozófiájának két alapvető erénye a személyiség- és értékközpontú nevelőmunka, valamint a teljesítményelv, a tehetséggondozás. A jelenlegi szerkezet (négyyszer kettő alsó tagozatos osztály nyolcszor kettő gimnáziumi osztály, négy általános iskolai felső tagozatos osztály) mellett az Alapító okirat szellemének és a közoktatási kihívásoknak megfelelően négyosztályos gimnáziumi osztály indítását is indokolt tervezni a főiskola fejlesztési tervével összhangban 2001 szeptemberétől, elsősorban természettudományos specializációs iránnyal, és emelt óraszámú idegen nyelvi képzéssel.

2. A gyakorlati képzést a főiskolai szabályzatoknak és a kormányrendeleteknek megfelelően, de az egyedi gyakorlóiskolai jelleg figyelembevételével végzi az iskola. Ez azt jelenti, hogy a hallgatók az iskolában végzik pedagógiai és tantárgy-pedagógiai (módszertani) hospitálásukat, valamint a bevezető tanítási gya-

korlatokat (tantárgyanként 5 óra tanítás, 10 óra hospitálás), tanár és tanító szakon egyaránt. Ezzel felkészülnek a hallgatók a bázisiskolában és külső gyakorlaton végzett újabb 15 órás gyakorlatra, amelyet a 7. vagy a 8. félévben végeznek.

A gyakorlati képzésben fontos szerepet szán a gyakorlóiskola a korszerű pedagógiai szellem megismerésének, az iskola modellszerű működésének, amelyet későbbi gyakorlatukhoz szemléleti alapként vihetnek magukkal a hallgatók.

3. A továbbképzési központ, kísérleti műhely jelleg a fejlesztés szempontjából a legfontosabb, hiszen a gyakorlóiskola erős szakmai-módszertani pozíciói és továbbképzési alapján fontos kapcsolatot teremthet a működő pedagógusok és a főiskolai alapképzés között. Egyben a nem tanár szakokon történő továbbképzésekhez is szerviz jellegű kiegészítő képzésekkel kapcsolódhat (pl. idegen nyelv, számítástechnika, közoktatás-vezetői).

A fenti funkciók színvonalas ellátásában alapvetően fontos az együttműködés a főiskola érintett intézeteivel és tanszékeivel, közülük is kitüntetetten a Neveléstudományi Intézettel.”

„Kistanárok”

„Kistanárnéninek tisztelettel jelentem...” – hangzik el gyakran a hetesi jelentésekben, mosolyt csalva a főiskolások ajkára, s oldva talán bennük az első önállóan megtartott órával járó feszültséget.

Érdemes részletesebben szólni arról, hogyan is folynak a gyakorlatban a hallgatói tanítások. Korábban, ahogy a fent idézett sorokból is kiderült, a gyakorlós hetükön öt órát tartottak. Az első hetekben csak hospitált a csoport, majd a délelőtti óra-rendbe illesztett dupla órában megbeszélték a látottakat a szak-vezetővel, óravázlattal készültek az elsőként tanító társuk be-

mutató órájára, ő is ismertette óravázlatát, amelybe még be tudott építeni néhány társaitól vagy a szakvezetőtől átvett ötletet. Az elsőként tanító aztán egy hétig a szakvezetővel maradt, elkísérte őt minden tanórára, sőt a délutáni, tanórákon kívüli iskolai elfoglaltságaiban is részt vett. Az egy hét alatt megtartotta óráit, az utolsót, az ötödiket az úgynevezett csoportnapon, csoporttársai előtt. A bemutatót követő dupla órában ekkor az ő óráját elemezték diáktársai és a szakvezető, aki a teljes hét tapasztalatait is értékelte. Ezután a következő heti tanító bemutató órájára készült fel közösen a csoport. Később már annyi szakkpárosítása nyílt lehetőség a főiskolán, hogy csoportnapokat nehéz lett volna kijelölni, időben egyeztetni, így a szakvezetőhöz beosztott hallgatók, akik között esetleg csak néhány csoporttárs van, egyénileg gyakoroltak, illetve gyakorolnak ma is, tanítandó óraszámuk ugyanakkor tízre emelkedett. Megszűnt a műhelymunka jelleg, de azért a barátok, ha tehetik, megnézik egymás óráit.

Az ezredfordulón

Lássunk néhány adatot arról, hogyan is lépett át az új évezredbe a Bolyai iskola. Ebben a fejezetben rengeteg szám lesz, de reméljük, segítségünkre lesznek egy érzékletes kép kialakításában.

A tanulók létszáma 2000-ben 840 fő volt, az osztályok száma 28, 30-as átlagos osztálylétszámmal. 35 tanteremben folyt az oktatás, a munkát 80 számítógép segítette. (Tíz évvel korábban a számítástechnika oktatását csupán tizenkét Comodor 16-os 46 Kb-ra bővített változata és két XT szolgáltatta.) A teljes alkalmazotti kör létszáma 110 fő volt, ebből 82 pedagógus. A tanári állomány összetétele a '90-es években sokat változott. A nyolc-

osztályos gimnázium indulásakor jól képzett gyakorlóiskolai vezetőtanárok mellett hat–nyolc egyetemet végzett pedagógus állt rendelkezésre. Jöttek gimnáziumi tanárok más középiskolákból, érkeztek tehetséges, egyetemet végzett fiatalok. Több tapasztalt általános iskolai tanár szerzett egyetemi diplomát, s a főiskoláról is érkeztek oktatók. 1993-tól a tantestület tagjainak folyamatos cseréjével több mint ötven új pedagógus érkezett a Bolyaiba, a legtöbb meghatározó tanáregyeniség az 1994 és 1998 közötti időszakban. 2000-ben 11 pedagógusnak volt tanítói, 41-nek általános iskolai tanári végzettsége, az egyetemi diplomával rendelkezők száma 30-ra emelkedett.

Érdekes adatokat olvashatunk Károly Frigyes igazgatóhelyettes közoktatás-vezetői tanfolyamot záró diplomamunkájában. Az 1991–1992-es és a 2000–2001-es tanévben vizsgálta az iskola társadalmi környezetét, főbb szociológiai meghatározóit. Az előbbi időszak a Bolyai utolsó tisztán általános iskolai éve volt, ez után indult el a gimnáziumi képzés. A '90-es évek elején a szülők 20,5%-ának volt felsőfokú, 37%-ának középfokú végzettsége. 27,2%-uk volt szakmunkás, 15,3%-uk csupán nyolc általánost végzett. Lakótelepi, körzeti általános iskolaként nem meglepő, hogy a családok 90,2%-a tömblakásban élt, a vidékiek aránya 2,5% volt. Az ezredfordulón a családok 42,83%-a élt tömblakásban, 57,67%-a családi házban. A vidékiek aránya 25%-ra emelkedett. A szülők iskolai végzettségét tekintve is jelentős arányeltolódást láthatunk. Csupán egyetlen szülő legmagasabb végzettsége volt nyolc általános, középfokú végzettségű 34,16%, felsőfokú végzettségű 58,6% volt.

Fontos fejlemény az iskola életében, hogy 2001-ben négyosztályos gimnáziumi képzés is indult, így három párhuzamos osztály lett a felsőgimnáziumban, a „C” osztályba az általános iskola elvégzése után, sikeres felvételi eredménnyel kerülhetnek a diákok.

Egészségőrök

2001 decemberétől a Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium a Vöröskereszt bázisiskolája. Mindezt demonstrálандó az iskola aulájában táblát helyeztek el *A Magyar Ifjúsági Vöröskereszt Bázisiskolája* felirattal. Az országban mindössze húsz ilyen intézmény létezik. A Bolyaiban a Tompek Sándorné által szervezett vöröskeresztes mozgalom olyan megyei és országos eredményeket mutatott fel, melyekkel az iskola kiérdemelte a megtisztelő címet és azt az ambubabát, mellyel gyakorolhatják a gyerekek az elsősegélynyújtás egyes feladatait. Körülbelül kétszáz kis- és nagydiák tagja az iskolai Vöröskeresztnek. Egészség-

Országos bajnok segítségnyújtók Teréz nénivel

nevelési napot, hetet szoktak szervezni. Elsősegélynyújtást, cse-csemőápolást tanulnak a diákok. A 10. osztályosok vizsgát tesznek elsősegély-nyújtási ismeretekből. „*A vöröskeresztes munka nem sokat változott, a lényege, az önzetlen segítség, ugyanaz maradt. Gyűjtöttünk ruhákat az erdélyi menekülteknek, öltözetes üve-*

gekben hozták a gyerekek a forgalomból kivont tíz-húszfilléreseket. A kiskamaszok szeretnek értelmes feladatokat megoldani. Most is járunk két idősebb nénihez, az iskola környékén laknak” – nyilatkozta a helyi lapnak egy pályáját bemutató írásban Tompek Sándorné.

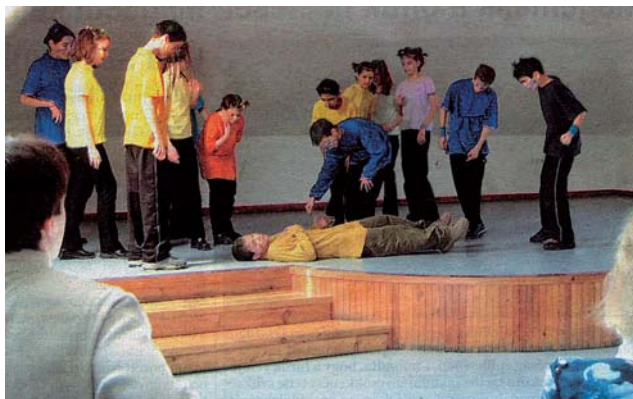
„A fal”

Egy hónappal későbbi hír a Savaria Fórumban: „Bár csak hétfőn adják át a nagyközönségnek, mégis már most teljes szépségében pompázik a Bolyai János Gyakorló Gimnáziumban az a fal, amely alkalmat ad arra, hogy Szombathelyen is meghonosodjon egy nálunk alig-alig ismert sportág, a falmászás” – közli a városi lap 2002 januárjában a tornacsarnok mászófalának elkészültéről, melynek szombathelyi motívumokat ábrázoló „freskóját” Masszi Ferenc festőművész alkotta.

Több nyelven

A nyelvtanítás kapcsán említettük már a dán és angol kapcsolatot. 2000 tavaszán olasz fesztivál volt Szombathelyen, a szervezésben bolyais tanárok is részt vettek. Tanulmányírási kategóriában ezüst minősítést ítélt oda a zsűri az iskola diákjának, Széles Gábornak.

A 2002-es év új fejleménye, hogy a Goethe-nyelvvizsgát helyben, a bolyaiban is letehetik a diákok. A képzés vezetője a főiskola sokoldalú oktatója, Nemes Gáspár. „Hét vizsgaközpont volt eddig Magyarországon, a szombathelyi a nyolcadik. A Bolyai iskola részéről ez egy szolgáltatás, anyagi bevételt nem jelent neki, csak a helyet adja. A ZD (középfok) és a ZMP (felsőfok) típusú vizsgákat lehet itt letenni, mindkettő komplex C típusú vizsgának minősül. Sikeres vizsga esetén két bizonyítványt adnak: a Goethe Intézet nemzetközi bizonyítványát és a Magyar Állami Nyelvvizsga-bizonyítványt” – írja az áprilisi újság.

Színdarab angolul

Ugyancsak áprilisban történt, hogy a bolyais diákok angol nyelvű színdarabbal kedveskedtek nyitrai vendégeiknek. Lázár Ervin *Kék és Sárga* című írását Solymos Etelka drámapedagógus vitte színre, a szöveget Virághné Szalai Zsuzsanna angoltanár tanította be, a zenei aláfestésről Baranyai Ákos művelődésszervező gondoskodott. A gyerekek a színdarabot a főiskolán megrendezett angol nyelvű drámafesztiválon is bemutatták.

Ugyanezen év júniusában vehette át az iskola dísztermében 20 nyolcadikos diák a sikeres Pitman próbanyelvvizsgáról szóló bizonyítványt. A feladatlapokat Londonban értékelték.

Vendégségben

Nemrég nyitrai vendégek fogadását említettük. A határainkon túl élő magyar diákokkal való kapcsolat továbbépítéséről olvashatunk a helyi újság 2002. májusi számában. A bolyaisok szenci túráját követően a Szenczi Molnár Albert Magyar Tanítási Nyelvű Gimnázium tanulói érkeztek három napra magyar földre. A bolyai 11.-es tanulói és az iskola néhány tanára az első napon Sopront és Nagycenket, a másodikon Kőszeget, a harmadikon Szombathelyt és természetesen a Bolyai iskolát mutatták meg a vendégeknek.

Egy tanulmányból

Mindaz, amiről eddig írtunk és írni fogunk, az országos szakma figyelmét és elismerését is kivívta, az iskola bekerült a szakirodalomba, komoly tanulmány értékeli a tevékenységét, eredményeit.

A bolyais diákokról ezt írja Tóth Teréz az Új Pedagógiai Szemle 2005-ös januári számában: „...szelekció útján kerülhetnek be az is-

kolába, kivéve az általános iskolát, ahová a szülők szabad iskolaválasztás elve alapján írathatják be gyermekeiket, vállalva a 4. osztály végén a kötelező záróvizsgát, amely alapján a gyermek a kisgimnáziumban folytathatja tanulmányait. Az iskola alapvetően minden közismereti tárgyból magas szintű képzést nyújt. Ki kell emelnünk (versenyeredmények alapján) azonban a természettudományos tárgyak oktatását (különös tekintettel a matematikára és a biológiára), a történelem és a számítástechnika-oktatást, mely területeken a diákok országos jelentőségű eredményeket produkálnak.

A tehetséggondozás nemcsak a gimnáziumi oktatásban, hagyományos tárgyakban mutatkozik meg, hanem a magas szintű iskolai sport, illetve a testnevelés területén is. A diákok között számos élsportoló akad, ékesen cáfolva azt a balítéletet, hogy a sport és a tanulás nem összeegyeztethető. Az iskolában énekkar is működik, amely igen aktív szerepet tölt be a város és a térség életében. Az iskolában rendszeres hangversenyeket rendeznek, és a Bolyai Galéria minden hónapban új kiállításnak ad helyet.

A 2001-es országos kompetenciamérésben az iskola eredményei a 9. és az 5. évfolyamban is magasak voltak matematikából és olvasásból egyaránt.”

Tegyük hozzá, hogy a mérések eredményei azóta is országosan az első tíz százalékba helyezik az iskolát. 2000-ben az első nyolc évfolyamos gimnáziumi osztály 26 diákja közül mindenkit felvettek, 22-en az első helyen megjelölt felsőfokú intézménybe kerültek. 6 fő orvosi egyetemre, 3 fő jogi egyetemre, 4 diák közgazdaságra, 2 műszaki egyetemre, 2 külkereskedelmi főiskolára, 1 tanuló agrártudományi egyetemre, 1 bölcsészettudományi egyetemre, 1 műszaki főiskolára nyer felvételt, további 2 diák biológusnak, egy-egy bolyais matematikusnak, fizikusnak, pszichológusnak, gyógytornásznak tanult tovább. A később végzett osztályok sikerrel felvételizőinek aránya is igen magas, ezen eredmények alapján az ország legjobb tíz gimnáziuma közé sorolják a Bolyait.

Tudományok, művészetek, sport

Mint írtuk, az iskola névadója egyaránt jeleskedett a tudományban, a művészetben és a sportban. Tekintsük át mi is e területeket a Bolyaiban, kiemelve néhány komolyabb diákteljesítményt.

Tudományok

A sikeres biológiatanítást nemcsak a verseny- és felvételi eredmények mutatják, hanem a tanulók publikációi is. A Természet Világa című folyóirat diákpályázati mellékletében az elmúlt évtizedben húsznál is több írás jelent meg bolyais diákoktól. A sort 1997-ben Hegedűs Ramón *Alkalmazkodási stratégiák a gerincesek szemében* című tanulmánya nyitotta, ezt Ramóntól később három további dolgozat követte. Az ifjú kutató '98-ban három hónapot tölthetett a tübingeni Max Planck Kutatóintézetben. 2000-ben első lett a középiskolásoknak meghirdetett innovációs versenyen, egy évvel később pedig a kaliforniai San Joséban kapott első díjat nemzetközi tudományos

*Hegedűs Ramón,
immár felnőtt kutatóként*

és műszaki versenyen. Lézer hatására lejátszódó folyamatokat rögzített gyorsfényképezéses technikával. Munkáját a Bolyai két tanára, Baranyai József és Pájer Szabolcs segítették. Ramón újításával híres tudósok mellett szerepelt az „Álmok álmodói – Világraszóló magyarok” című kiállításon a Millenáris parkban. Az ELTE fizikusi szakára került, biológiai fizika szakirányt választott. 2005-ben elnyerte az ifjúsági Bolyai-díjat.

Igen eredményes volt a 2000. év is az iskola diákjai számára. A Természet Világa folyóirat Természet és tudomány pályázatán 1. díjat kapott Németh Katalin *A vegytan alapvonalai* c. munkája, a szintén 1. díjas Hegedűs Ramón lézerkérdésekről értekezett. Értékes a Szekeres Ádám fehérjékkel kapcsolatos munkájára kapott 2. díj, ugyancsak 2. helyezést ért el biokiberneika kategóriában Nánási Tibor, aki a modellkutatás problémájával foglalkozott.

2001-ben az akkor 12. osztályos Korcsmár Péter érdemelte ki az Ifjúsági Bolyai Pályázat első díját *Szerkezeti abnormitások a humán agyban: ok-okozati kapcsolatok idegrendszeri megbetegedésekkel* című pályamunkájával. Arról értekezett, hogy ha nincs elváltozás az agyban, mi lehet az oka az epilepsziának. Ugyancsak ebben az évben láthatunk fényképet egy ismerős fiatalemberrel a Természet Világában ezzel a képaláírással: „*Ernst Grote tübingeni agysebész Orvostudományi különdíjának I. helyezettje Balasa Tibor (Bolyai Gimnázium, Szombathely)*”.

A következő évben ismét Korcsmár Péterről kaptunk hírt, aki Brüsszelben az Eureka Szalon aranyérmét és a lovagrend Chevalier-keresztjét kapta, az utóbbi büszke birtokosa többek között Henry Kissinger és János Károly spanyol király is.

„*Először avattak vasi győztest a Kitaibel Pál középiskolai biológia és környezetvédelmi nemzetközi versenyen a megmérettetés 28 esztendőse léte óta. Varga Levente, a Bolyai iskola tize-*

*Korcsmár Péter és tanára,
Baranyai József*

dik évfolyamos diákja a gőtéek életének tanulmányozásával érte el a sikert” – írja a középiskolás kutatót bemutató cikkének bevezetőjében a megyei napilap 2003 júniusában.

Az ifjú természettudósok és tanáraik munkáját 2003 szeptemberétől segíti az a húszmillió forintból létrehozott oktató- és kutatólabor, melynek terveit a munkaközösség készítette. Többek között hatalmas kivetítő, panoráma vegyi fülke, Cecil spektrofotométer és helyszíni méréseket lehetővé tevő környezetvédelmi koffer tartozik a felszereléséhez.

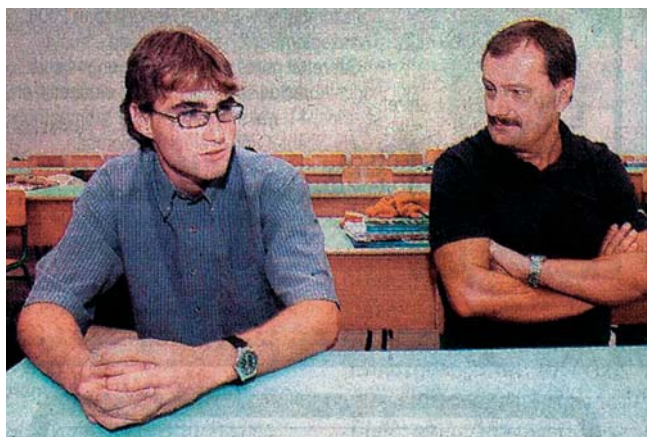
Újabb nagyszerű eredmény 2004-ből: a 17 esztendőes Berek Krisztina első díjat nyert a XIII. Országos Ifjúsági Tudományos és Innovációs Versenyen. *„Kutatásai során a szívingerület-vezető rendszerrel kapcsolatosan vizsgálta a szívizomsejtekben folyó ionáramokat. Részletesen a nátrium-kalcium cseremechanizmus blokkolásával foglalkozott, egy olyan anyagot vett górcső alá, ami specifikus gátló szere ennek a mechanizmusnak*” – ismerteti a megyei újság.

E kiemelkedő teljesítmények kapcsán meg kell említenünk a nagy felkészültségű biológiatanár, Baranyai József nevét, akinek komoly szerepe volt az ifjú kutatók felkészítésében. Hitvallásáról, módszereiről többet megtudhatunk egy interjúból, mely a Vas Népe 2002. október 11-i számában jelent meg abból az alkalomból, hogy elnyerte a Természet Világa folyóirat természettudományos tanári ösztöndíját.

Második lett a Bolyai iskola csapata a Mindentudás Egyeteméhez kapcsolódó, középiskolásoknak meghirdetett országos vetélkedőn, melynek fordulóit a Magyar Televízió is sugározta. A sokoldalú tudást igénylő megmérettetésen Gáspár Júlia, Herczeg Kata, Horváth Kata és Jánosa Dávid képviselte az iskolát, felkészülésüket Baranyai József és Kukor Ferenc segítette.

A 2006-os TUDOK regionális konferencián, melyet a Bolyaiban tartottak, különdíjat kapott Jánosa Dávid. Bemutakozhatott az országos rendezvényen is, akárcsak Czeglédi Eszter és Lövei Klára. A három középiskolás BDF-küldöndíj is kapott.

Említettük már az iskola történetéhez szorosan hozzá tartozó Bolyai matematikaversenyt. Minden évben nagyszámú diákot mozgat meg a Zrínyi verseny, melyben a bolyais diákok különösen jeleskedtek az évek folyamán, az eredményes felkészítő tanárok sorában csaknem az egész munkaközösség nevét olvashatjuk az évkönyvekben. Mindig találunk bolyaisokat a Kalmár Lászlóról, Arany Dánielről és Varga Tamásról elnevezett matematikaversenyek legjobbjai között.

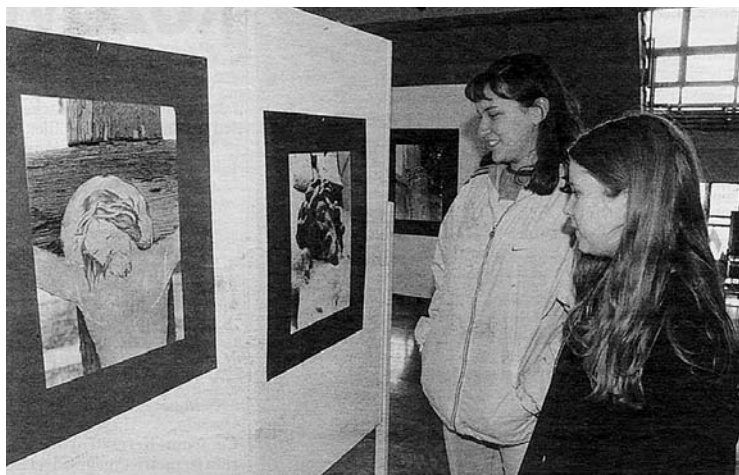
Révész Tamás és dr. Vigh Kálmán a könyvbemutatón

A humán tudományok területén is találunk kimagasló teljesítményt. Ritkaság, ha egy középiskolás diáknak könyve jelenik meg. Révész Tamás a szombathelyi repülőtér történetéről 2006-ban kiadott könyvét több helyen bemutatta, kedvenc témájáról előadást tartott a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében is, ahova történelemtanára, dr. Vigh Kálmán is elkísérte. A *Repülőtér az Alpokalján* című kötet szerzője a Kutató Diákok Országos Szövetségének elnöke, a Junior Pro Scientia Aranyérem büszke tulaj-

donosa. Tamás, aki folyóirat-tanulmányokat is publikált, otthonosan mozgott a TUDOK történelem szekciójában is, hiszen 2002 és 2006 között minden évben kimagasló teljesítményt nyújtott, eredménylistáján első helyezés, nagydíj és különdíj egyaránt szerepel. 2005-ben Vigh tanár úr két másik tehetséges tanítványával, Nádor Alexandrával és Melkovics Tamással tagja volt a győztes csapatnak azon az országos hadtörténeti és diplomáciatörténeti versenyen, melyet Székesfehérvárott a Kodolányi főiskolán rendeztek. A három diákot a Duna Televízióban is láthattuk.

Művészetek

1993 decemberében a gimnázium aulájába galéria költözött, mely arculatot adott az épület belső terének, s a kiállítások révén az iskola szellemiségének hatékony közvetítője lett. Ebben az évben érkezett az iskolába Biczó Antal képzőművész, tanár, aki máig is a galéria vezetője. Az évek során kialakult, fejlődött az installációs rendszer, a világítástechnika, s 2006 óta már egy plazmatévé is hozzájárul a látványteremtéshez és a korszerű információszolgáltatáshoz. A galéria célja a tanulók környezetükkel szembeni igényességének fejlesztése, a diákok és a tanárok alkotó tevékenységének bemutatása, a vizuális kultúra, a társművészetek és a különböző tudományok népszerűsítése, valamint rangos fotó- és képzőművészek bemutatása. 15 év alatt 100-nál több kiállítás jött létre, melyekhez rendszerint megnyitó is kapcsolódott, ezek nagy részét a tanárok és a média munkatársai megörökítették. E rendezvényeken ismert képzőművészek, irodalmárok, sportolók és közéleti személyiségek mondták el az aktuális témához kapcsolódó gondolataikat. Mindehhez a megfelelő atmoszférát a gimnázium zenészei, énekesei, versmondói biztosították. Hangsúlyos szerepet kap a diákok munkáinak bemutatása, rangot jelent képeikkel a paravánokra felkerülni. A gyermekalkotások hiteles képet adnak az intézményben folyó rajzoktatásról. Az al-

A felvidéki Görföl Jenő fotókiállítása

Irodalmi évfordulókra emlékezik Tóth Péter kiállítása

kotótáborokat bemutató tárlatok, a hangulatos utcagalériák is segítettek a Bolyai Galériára irányítani a figyelmet. Emlékezetesek a helytörténettel, Weöres-kutatással is foglalkozó Tóth Péter magyartanár által rendezett irodalmi témájú kiállítások, melyeket részben saját gyűjtésű anyagból, részben a Petőfi Irodalmi Múzeumtól kölcsönzött emlékekből állított össze. Az évente megrendezett irodalomtörténeti kiállításokat, melyekhez többször csatlakoztak előadások, beszélgetések, más iskolák osztályai is gyakran megtekintették. Külföldi kapcsolatokat felhasználva mutatott be a galéria japán és stájer gyermekrajzokat, felvidéki fotókat. A hagyományos technikákon túl a galériában megjelentek már graffitik, fénymobilok, animációs filmek is.

Jó néhány tanulóhoz az írás mint önkifejezési forma is közel áll. Korábban Tóthné Virágh Anikó, majd Szauer Ágoston szerkesztette a *Sulilap* című iskolaújságot, aztán Nagyné Eröss Rozália folytatta a lapot *Bolyongó* címmel, a számok a Berzsenyi könyvtárban is elérhetők, jól dokumentálják az iskola életét. Nagyné Eröss Rozália lett a vezetője a Séta (Sajtó és tanulás) programnak is, melyet a Pannon Lapok Társasága 2003-ban hívott életre, s melyhez kezdetben három vasi középiskola csatlakozott, köztük a Bolyai is. A műhelymunkán túl szerkesztőség- és nyomdalátogatás, táborok színesítik a programot, a legjobb írások pedig hétről hétre megjelennek a megyei napilap diákrovatában. Persze a szépirodalom terén is szívesen kipróbálják magukat néhányan. Az először több mint egy évtizede meghirdetett, az Oladi Művelődési Központ által szervezett József Attila vers-, mese- és novellaíró pályázaton majdnem minden évben voltak bolyais helyezettek, erről tanúskodnak a gyerekek írásaiból minden évben kiadott antológiák is. A pályázat kezdetben városi meghirdetésű volt, de csakhamar megyeivé majd országossá nőtt, sőt évek óta határainkon kívülről is érkeznek már írások, számuk egyes esztendőben a nyolcszázat is meghaladta. A legsikeresebb író a 2007-ben érett-

ségizett Csorba Csaba, aki a jó néhány kortárs irodalmárt elindító sávári diákirók találkozáján próza kategóriában ezüst minősítést nyert, s kétszer is különdíjat kapott. Megnyert egy megyei irodalmi pályázatot, s második helyezést ért el Kecskeméten a Diák írók és költők III. nemzetközi pályázatán. Publikált az Életünk című folyóiratban, s ő volt a legfiatalabb szerzője a 2008-as könyvhét-re megjelent *Az év novellái* című, a kortárs irodalom legjavából válogató kötetnek. Kár, hogy a helyi sajtó nem figyelt fel tevékenységére.

Az utóbbi évek legeredményesebb vers- és prózamondója Nyikos Dávid volt, akit Nagyné Erőss Rozália készített fel nagyon sok versenyre.

Kórusélet a Bolyaiban

Az alábbiakban Horváthné Hargitai Gitta tanárnő, karnagy emlékező írását adjuk közre:

*„Legyen tele ez a füzet sok szép énekszó,
sok jó és sikeres muzsikálás híreivel és emlékeivel.”*
(Kurai József zeneszerző)

Ezzel a bejegyzéssel kezdődik a Bolyai iskola gyermekkarának naplója 1980-ban.

*„Szerettük és akartuk, hogy így legyen.
Mire is emlékszem?*

Gyermekként, szombathelyi iskolába kerülve rengeteg zenei rendezvényen, koncerten vehettem részt. Emlékszem, hogy a kórusbemutatókon mindig vártuk a gyakorlósokat, mert >>olyan jók<<!

Nagy tudású, szakavatott tanárok vezették az iskola kórusát sikerről sikerre. Békefi Antal, Bende Magdolna, Kelemen Tiborné, Némethné Békefi Zsuzsa – a szép éneklésen túl – a zene szeretetét is beleoltották kis tanítványaikba.

E sorok írója 1980-ban vette át a stafétabotot a nagy elődöktől. Egy év múlva követte Csákányiné Rápli Rita, aki azonnal szervezett egy kamarakórust. Dolgunk volt bőven.

Iskolai ünnepélyek, nyugdíjas találkozók, városi rendezvények, megyei Éneklő Ifjúság... Számomra mind a mai napig a legnagyobb élmény az a sok, feszültséggel, izgalommal teli tekintet, ami egy-egy szereplés előtt belém kapaszkodva néz rám. Aztán ezek a szemek megtelnek boldogsággal, meghatódottsággal, büszkeséggel a jól sikerült koncert után. Ezt a köteléket semmi nem tudja helyettesíteni. Mert a sikeres szereplések eredményeket is hoztak.

Ebből mire emlékszem?

Amíg Szombathely is igényelte az országos minősítést, addig nagy volt a boldogság, amikor elhangzott iskolánk kórusainak neve: arany minősítés! Az már a boldogság fokozása volt, hogy a gyermekkar szinte minden évben megkapta az >>Év Kórusa<< címet, meghívást rádiófelvételre, melyek adásba is kerültek.

Mi képviselhettük a város normál kórusait az évenként megrendezett zenei tagozatosok >>Három Város<< kórustalálkozóján Zalaegerszegen, majd Kaposvárott.

És persze a két országos kórustábor Zánkán. Hogy ez milyen élmény volt? Közös próbák, hatalmas koncert az országból itt táborozó 15 gyermekkel. Játék, fürdés, barátkozás...

A gyerekek ezt írták a naplóba:>> Ha egyszer te is eljutsz oda, akkor eljön a pillanat, amikor búcsút kell mondani a szépnek, a jónak, az öröme, a sok barátnak, és a vidám perceknek. Fellépsz a buszra, még egyszer visszanézel, s hirtelen könny gördül a szemedbe. El akarod takarni, de ne szégyellj, mert mi is így voltunk vele.<<

Sajnos nálunk vége lett az országos minősítésnek is, ezzel Szombathely kikerült az országos vérkeringésből.

De jött helyette más.

Koncert Mariborban, Hartbergben.

Felnőtt a nyolcosztályos gimnázium gyermekkara, megszületett egy ifjúsági vegyeskar, majd a leánykar. Szijjné Sisak Éva tanárnő vezetésével az Orff együttes. Most ők járták az országot, világot.

Énekeltünk hatalmas sikerrel az egri bazilikában.

Vidámabb dolgokat is kitaláltunk. Így született díszlettel, jelmezzel, koreográfiával egy összeállítás a Macskák című musicalből.

Persze ennek is nagy sikere lett, Dániáig meg sem álltunk. Két koncertet adtunk Koldingban, egyet a Macskákkal, egyet Kolding város Szent Miklós templomában.

A millennium alkalmával megyei megmérettetés után mi képviseltük megyénket Szolnokon, a Kultúrával a Nyugat Kapujában nemzeti fesztiválon.

És persze létrehoztunk új rendezvényeket.

Az iskola női kara 2006-ban

Az év végi záróhangversenyek mellett a legnagyobb feladat a karácsonyvárás. Méltósággal, szeretettel teli hangversennyel megajándékozni az iskola diákjait, tanárait, szülőket, rokonokat, barátokat. Hatalmas és szép feladat ez minden decemberben, a csordulásig megtelt szombathelyi Székesegyházban.

Találtunk magunknak olyan szakmai fórumot is, ahol mérnek, minősítenek minket. Kétévente a Keszthelyi Újkori Heli-koni Ünnepeken gyűjtjük az arany minősítéseket.

Az idei tanévben pedig tudásunkhoz méltó koncerttel emlékezünk az eltelt 50 évről. Szeretnék erről is nagyon szép emléket.”

Az utóbbi évek nagyszerű és sikeres kezdeményezése, hogy a zeneiskolás diákok egy-egy délutánon megmutathatják hangszeres tudásukat társaiknak és tanáraiknak a díszteremben.

Sport

Említettük, hogy már az alapításkor, az első épületben volt tornaterme a gyakorlónak. A testnevelést – az ének-zenéhez és a rajzhoz hasonlóan – szakos tanár tanította, Takács Lajos. A főiskolával egybeépített második épületbe költözve a testnevelés órákat a Tanítóképző tornatermében és udvarán tartották. Az új – jelenlegi – épületben a kettéválasztható tornaterem és a tanuszoda, valamint a város legnagyobb sportudvara ismét a kor színvonalát messze meghaladó lehetőségeket biztosított a testneveléshez és a hallgatók felkészítéséhez. 2001-ben új, kettéválasztható tornacsarnokkal bővült az intézmény. A sport fontosságát értékké teremtő iskola szemléletét jól jelzi, hogy a 2006/2007-es tanévben a Magyar Diáksport Szövetség által kiírt versenyekre a második legtöbb nevezést a Bolyai küldte be. A hallgatók gyakorlatát a szakmódszertannal egységes folyamatot képezve oldotta meg a testnevelők munkaközössége. A szakmódszertan két féléve után csoportos mikrotanítás következik. Minden hallgató kipróbálja magát alsó- felső- és gimnáziumi tagozaton is. Ezt követik a teljes órák mindhárom korosztályban. Az ötödik évfolyamtól nemek szerinti csoportbontásban folynak az órák, az első két évfolyamon 4, majd 12. osztályig 3 testnevelésóra van egy héten. A heti rendszerességű úszásktatás eredményét szépen mutatja a hatodikosok vizsgája. A hatodik évfolyam

lyamosok a muraui sítáborban ismerkedhetnek meg a téli sportokkal, a kilencedikesek kerékpár-vízitúrán, a tizenegyedikesek turisztikai táborban vehetnek részt. Minderről részletesebben olvashatunk Károly Frigyes írásában, mely az Iskolai Testnevelés és Sport 2007/37-es számában jelent meg. A sporteredmények közül még a legjelentősebbek felsorolása is hosszú lenne, figyelemmel kísérhetjük ezeket az iskola évkönyvében, s olvashatunk róluk könyvünk jubileumi társkiadványában. Az iskolából kikerült közismert, országos és nemzetközi porondon is eredményes sportolók közül azért említsük meg a 100. magyar olimpiai aranyérmet nyert Hegedüs Csaba birkózót, a válogatott labdarúgókapus Király Gábort, ide járt a hosszútávfutó olimpikon Kálovics Anikó, a dobóatléta Divós Katalin, a közelmúltban végzett, a biológiai kutatásokban is jeleskedő kung-fus Kormár Péter, és itt érettségiztek a kerékpár bajnok Koczka testvérek, Zsófia, Levente és Dániel is.

A diákolimpiát nyert lány kosárcsapat

2005 óta hagyomány, hogy a sportcsarnokban sportbanketten köszönti a testnevelő munkaközösség a kiemelkedő eredményt elért diákokat.

Olyan hosszú volt e fejezet, hogy sokan talán már a főcímét is elfelejtették: Tudományok, művészetek, sport – Bolyai János tevékenységének alappilléreit jelentő szavak. A fent említett tizenévesek eredményei bámulatba ejtőek, igazán méltóak a névadó szellemiségéhez. Ugyanakkor tudjuk azt, hogy egy iskola arculta, vonzereje, szellemisége nem csak a látványos eredményeken múlik. A hétköznapi kirakatba kevésbé tehető apró momentumai, örömei, később emlékké és hasznosítható tudássá váló szavai, percei legalább ennyire meghatározóak. A nagy eredmények közé odakívánczogna a félévi hármashból lett tanév végi négyes, a kevésbé tehetségesnek tartott, de önmagára találó, már diplomás hálás öregdiák kézzszorítása, a kisebb testvért is a Bolyaiba írató elégedett szülő biztató mosolya a tanévnyitón...

Egy tanulmányból (folytatás)

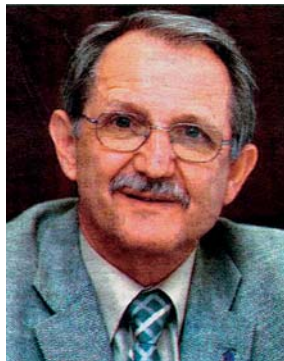
Tóth Teréz korábban említett tanulmányában így foglalja össze az iskola erényeit: *„Az iskola vezetőjének stratégiai gondolkodása, kapcsolati tőkéje nyomán sikerült a fenntartóval kiegyensúlyozott és kiszámítható kapcsolatot kialakítani, magasan kvalifikált szakmai és erkölcsi szempontból is igen szelektált tantestületet toborozni a régebbi tanárok mellé. Az igényeknek megfelelően végrehajtottak egy igen alapos infrastrukturális fejlesztést is, méltó helyet biztosítva a magas színvonalú oktató-nevelő munkának. A tudáskoncentráció, a térségben élő családok, a tehetség, jó képességű diákok, a szakmai kihívást kereső tanárok, a komplex nevelő munkát, értékátadó tevékenységet végző pedagógusok partnersége révén a humanista értékek jegyében megvalósuló, kimagasló munka folyik.”*

A búcsúzó iskolaépítő

Dr. Iker János igazgató úr 2005. augusztus 20-án a nevelőtestület és a rektor javaslatára a Magyar Köztársaság Arany Érdemkereszt kitüntetését kapta. 60. életévét betöltve a főiskolán vállalt újabb feladatokat. Így nyilatkozott erről a helyi napilapban 2005 augusztusában: „*Szándékomban állt, hogy jövőre, hatvanéves koromban leköszönök az igazgatásról, nem leszek tovább első számú vezető. Ilyen gondolatok közben ért a főiskola rektorának ajánlata: legyek főállásban a beruházási iroda vezetője. A főiskola nagy építkezés küszöbén áll: forrásközpontot*

(könyvtárt, hozzá kapcsolódva aulát) épít, több más átalakításra, bővítésre készül. Úgy látta a rektor, aki egyébként kitiüntetésemet javaslatával támogatta, hogy nekem megvan a gyakorlatom az építkezésben, a Bolyaiban megszereztem. Elfogadtam ajánlatát, s mivel búcsúzni egy iskolától tanév végén kell, így tettem. A kitiüntetést az iskola elismerésének is tekintem.”

Az új poszt betöltése összeegyeztethetetlen lett volna a közalkalmazotti jogviszonnyal, ezért hozta előre döntését az igazgató úr. Továbbra is örökké tervező, innovatív, menedzser típusú vezető. Miután „felépítette” és az ország egyik legeredményesebb gimnáziumává tette a szombathelyi Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnáziumot, munkatársaival létrehozta és vezeti a Forrásközpontot, melynek könyvtára 2007-ben elnyerte az Év könyvtára címet. A bolyaisok tudják, hogy tanácsaira, támogatására továbbra is számíthatnak.

Iker János, akinek vezetése alatt a Bolyai az ország egyik legjobb gimnáziumává vált

Új igazgató a földrajz tanszékről

A gyakorlóiskola élére a búcsúzó dr. Iker Jánost követően sikeres pályázatának és a tantestület támogatásának köszönhetően dr. Lenner Tibor került. Pedagógus családból származik, bátyja és felesége is ezt a hivatást választotta. Diplomáját a szegedi József Attila Tudományegyetemen szerezte. A fenntartó intézmény, a főiskola földrajz tanszékének oktatójaként ismerhették többen már korábban, a kontinensek regionális társadalomföldrajzát ismerteti meg hallgatóival, valamint politikai földrajzot tanít. Városában,

Lenner Tibor, az új igazgató

Celldömölkön földrajz-történelem szakos középiskolai tanárként is szerzett már tapasztalatokat a Berzsenyi Dániel Gimnáziumban. A helyi újság diákok által írt rovatában így nyilatkozott: „Úgy érzem magam, mint egy gólya az új diáktársai között. De komolyra fordítva a szót, a kezdés mindig nehéz. Új emberként cseppentem

a közösségbe, ezekben a hónapokban ismerkedem az iskola működésével, most ismerem meg közelebbről a kollégáimat, a diákokat (őket legalábbis arcról), és ez időigényes, nem megy egyik pillanatról a másikra. Azonkívül gyakorló tanár voltam előzőleg, igazgatónak lenni pedig más elfoglaltságot jelent. Érzéseimet most ezek a változások, újdonságok határozzák meg.”

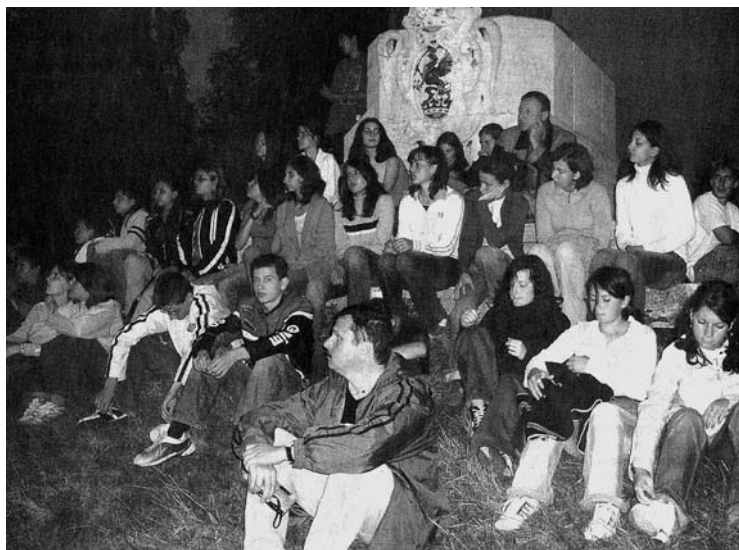
Részben változott az igazgatóhelyettesi gárda is. Az alsósok munkáját továbbra is Széles Gyuláné koordinálja, az 5–8. évfolyamokét Virághné Szalai Zsuzsanna, aki az idegen nyelvi munkaközösség vezetője, a felsőgimnáziumét Benedek György, ő korábban tagozatvezetői feladatot látott el. A technikai fejlesztésekért felelős igazgatóhelyettes Pájer Szabolcs matematika-fizika szakos tanár lett.

Dr. Lenner Tibor első „hivatalos útja” nem sokkal munkába állása után a felvidéki alsóbodoki testvériskolába vezetett.

Testvérkapcsolatok

Írtunk már a 2001 és 2004 között működő kapcsolatról a szenci középiskolával. A legrégebbi testvérkapcsolat több mint negyed százados, '82 óta áll fenn a grazi BG & BRG Lichtenfels Gasse iskolával. Az első évtizedben úszásban és labdarúgásban mérték össze tudásukat a gyerekek, az egymás országát, iskoláját meglátogató diákok családoknál szálltak meg. Abban az időben különösen nagy élmény volt egy magyar diák számára, hogy „nyugatra” utazhatott. A későbbi, ma is élő muraui sítábor és sok száz bolyais diáknak az Alpok–Adria Iskolai Sport projektcsoport által szervezett rendezvényeken való részvétele is e kapcsolatban gyökerezik.

Egy másik igen kedves partneriskolában, Alsóbodokon magánvállalkozókat képeznek. A kis faluba települt alig százfős intézmény olyan oklevelet ad, amelyet az EU is elismer. Az iskolaalapító egy Szent György-lovag, Paulisz Boldizsár, aki saját va-

Bolyaisok az Esterházyak vezekényi emlékművénél

Göbő Sándor alsóbodoki igazgató a gitárjával

gyonából áldozott az iskola létrejöttére, s aki híres vendégszeretetről, erről a birtokán ebédelő, házias ízeket kedvelő bolyais diákok és tanárok is tanúskodhatnak. (Nem tévedhetünk sokat, ha feltételezzük, hogy ő kínálja látogatóinak Európa legfinomabb rántott húsát.) Az összefogás példája az is, hogy Ladányi Lajos képviselő éveken át a saját mikrobuszával gyűjtötte össze a gyerekeket minden reggel, s délután hazaszállította őket. Mára kollégiumot is építettek az iskolához. Immáron hagyomány, hogy a Bolyai iskola Bodokon is bemutatja március 15-i műsorát. Több szombathelyi barát kíséri figyelemmel a bodoki színjátszó fiatalok magyarországi fellépéseit, sőt az iskola igazgatóját, Göbő Sándort is láthatták már fellépni gitárjával a szombathelyiek az énekmondók találkozóján. A határainkon túli magyarokkal fenntartott baráti kapcsolat, az utazások, programok szervezése elsősorban Kukor Ferenc történelemtanár fáradhatatlan munkájának köszönhető.

Marosvásárhelyen a Bolyai-szobornál

Említenünk kell még Marosvásárhelyt is, a Bolyai Farkas Elméleti Líceum jogelődjében tanított maga a névadó, s innen indult Bolyai János pályája is. Ez az intézmény látta vendégül 2005 tavaszán a Bolyai nevű iskolákat, köztük a hat magyarországi Bolyai iskola egyikét, a szombathelyi gyakorlóiskolát.

Szeptemberben a marosvásárhelyiek ültek kerékpárra, hogy felkeressék az anyaország összes Bolyairól elnevezett iskoláját. 2006-ban ünnepelték az erdélyi Bolyai líceum névadásának 50. évfordulóját, ez újabb alkalom volt arra, hogy a Kárpát-medencei Bolyai iskolák képviselői találkozzanak, a vasi küldöttséget dr. Lenner Tibor igazgató úr vezette. 2009-ben a szombathelyi Bolyai rendezte a nemzetközi találkozót.

Időutazás Savariában

Iskolatörténetünkben előrehaladva lassan mi is gyakorlott időutazókká váltunk, de nézzük, hogyan kalandozott az időben néhány szombathelyi gyakorlóiskolai diák. Izgalmas, nagyszabású játék részesei lehettek a 2007. év érettségi szünetében egy európai uniós projekt, illetve a két szervező, Biczó Antal és Dobré Norbert tanár urak jóvoltából. A játék neve *eMapps.com* volt, a projekt a motivált gyerekek aktív részvételére alapozva hirdette meg a digitális technológiák kreatív használatát. Hazánkat a Bolyain kívül a veszprémi Báthory István Általános Iskola képviselte. A hosszú és körültekintő szervezőmunkát igénylő játék két koordinátora így foglalta össze a nagy kaland lényegét a Köznevelés című lapban: *„A szombathelyi Bolyai Gimnázium 28 tanulója 7 fős csapatokban ez és májusában három napon keresztül kalandos időutazáson vett részt Savaria földjének hat helyszínén. A történet szerint Tiberius római legionárius aranypénzeit elrejtette, a velük kapcsolatos információkat egy tükörre*

Vetélkedő diákok Savaria főterén

írta, amelyeket az utódai már nem ismerhettek meg, mert a tüköröt Savaria démona összetörte, és szétszórta a kolónia területén. Ezeket a tükördarabkákat keresték meg a játék során, majd a titkokért cserébe az időgép műholdjától megkapták a rejtekhely koordinátáit, ahol megtalálták Savaria kincseit. A játékhelyszínek a város nevezetes műemléki és természeti környezetét reprezentálták (falumúzeum, arborétum, belváros, képtár, romkert, Iseum). Az időutazás során megismerkedtek a város múltjával és jelenével.”

A következő év tavaszán a két játékvezető tanár tanítványai a Neumann János nemzetközi programtermék-verseny szekszárdi döntőjében értek el komoly eredményeket. A számítógépes gyerekeket Dobre Norbert informatikatanár készítette fel, a filmkészítők munkáját Biczó Antal, a Bolyai Animációs Műhely tanára segítette.

OKTV

Egy korábbi fejezetben több igen figyelemre méltó elismerésről is beszámoltunk, s folytathatnánk még a sort további országos, előkelő helyezésekkel, ám ismét arra kell biztatnunk olvasóinkat, hogy lapozzák fel a korábbi évkönyveket. A talán legrangosabb középiskolai tanulmányi versennyel, az OKTV-vel mégis kivételt teszünk. Bár már a második fordulóba továbbjutni is dicséretre méltó, kiadványunk a sikerek közül most csak a „dobogós” eredményeket közli. Történelemből Nádor Alexandra 2004-ben harmadik, Drácz Lajos 2007-ben

A 2008. év sikeres diákjai tanáraikkal

második helyezést ért el, előbbi diáknak dr. Vigh Kálmán, utóbbinak Kukor Ferenc volt a felkészítő tanára. Itt említünk meg egy OTDK eredményt és egy már ismerős nevet: Révész Tamás első helyen végzett és különdíjat is kapott a rangos megmérettetésen. A 2008-as év igazán eredményes volt, Baranyai József tanítványa, Jakus Ivett biológiából az első, Góczánné Molnár Éva tanítványa, Drácz Lajos né-

metből szintén az első helyen végzett. Göde Zsófia két nyelvből is remekelt, angolból második, olaszból harmadik lett, felkészítő tanárai Zoltán Attila és Piri Adrienn voltak. S bár nem OKTV eredmény, mégis itt említjük meg a Kárpát-medence legjobb helyesírójának, Kocsis Teréznek, illetve tanárának, Tóth Péternek a nevét.

Napjainkban

Az iskola történetének két fontos pontján is közöltük a tantestület névsorát. Sorakozzanak itt most a jubileumi tanév oktatógárdájának nevei, remélve, hogy sok kedves emléket idéznek majd az utókor olvasóiban:

Iskolánk tantestülete a 2008–2009-es tanévben

Dr. Lenner Tibor PhD.	földrajz-történelem, főiskolai docens, igazgató
Benedek György	matematika-fizika-informatika, szakvezető, igazgatóhelyettes
Pájer Szabolcs	matematika-fizika, rendszergazda, szakvezető, igazgatóhelyettes
Széles Gyuláné	tanító-pedagógia, szakvezető, igazgatóhelyettes
Virághné Szalai Zsuzsanna	magyar-orosz-angol-alkalmazott nyelvészeti bölcsész, szakvezető, munkaközösség-vezető, igazgatóhelyettes
Bakó Zsuzsánna	tanító-magyar, szakvezető, osztályfőnök
Bakonyiné Banga Ildikó	angol-német, szakvezető, GYES
Baranyai József	biológus, szakvezető, osztályfőnök, laborvezető, munkaközösség-vezető
Bencsics Marianna	orosz-német, szakvezető

Biczó Antal	rajz, szakvezető, osztályfőnök
Bíró Zsanett	magyar, szakvezető, osztályfőnök
Bognár Tihamérné	tanító, szakvezető, napközis nevelő
Budainé Boda Mária	tanító-magyar, szakvezető, osztályfőnök
Büki Ildikó	tanító-francia, szakvezető, napközis nevelő
Csákányné Ráplai Rita	matematika-ének, szakvezető
Darab Laura	német-olasz, szakvezető
Dobre Norbert	informatika-könyvtár, rendszergazda, szakvezető
Fuczin Krisztina	angol-olasz
Földesné Bolfert Erika	testnevelés, GYES
Gáspárné Marton Tünde	tanító-magyar, szakvezető, osztályfőnök
Góczánné Molnár Éva	magyar-orsz-német, szakvezető, osztályfőnök
Grénus Gabriella	testnevelés-matematika, szakvezető, osztályfőnök
Halmos Ildikó	testnevelés
Hegedüs Beáta	matematika-fizika-informatika, szakvezető, osztályfőnök
Hegyí Nóra	matematika-kémia, szakvezető, GYES
Hérincsné Markó Edina	testnevelés, szakvezető
Hollerné Gazdag Ilona	matematika-fizika, szakvezető, munkaközösség-vezető, osztályfőnök
Horváth Katalin	biológia-környezetvédelem, szakvezető, osztályfőnök
Horváthné Hargitai Gitta	matematika-ének, szakvezető, osztályfőnök, kórusvezető
Horváthné Sámson Andrea	szakvizsgázott tanító, szakvezető, osztályfőnök
Horváthné Szandi Ágnes	magyar-könyvtár, szakvezető, könyvtáros

Horváthné Tobischka Katalin	német-biológia, szakvezető, GYES
Huszárné Móricz Katalin	tanító, szakvezető, osztályfőnök, munkaközösség-vezető
Iglódi Ilona	matematika-technika-informatika, szakvezető, osztályfőnök, munkaközösség-vezető, az iskolaszék titkára, a diákönkormányzat segítő tanára
Károly Frigyes	matematika-testnevelés-pedagógia, főiskolai docens, létesítmény-vezető, szakvezető
Kiss Péter	matematika-testnevelés, szakvezető, uszoda létesítmény-vezető, osztályfőnök
Kocsis Zsolt	vizuális és környezetkultúra-biológia- rajz, szakvezető
Kollerics Barnabás	testnevelés-biológia, szakvezető
Kovácsné Németh Zsófia	tanító, szakvezető, napközis nevelő
Kóborné Tarján Ágnes	ének-népművelés-német
Kukor Ferenc	történelem-könyvtár, szakvezető, osztályfőnök, munkaközösség-vezető
Kunecz Árpád	földrajz-testnevelés, szakvezető, osztályfőnök, munkaközösség-vezető
Kuneczné Klajzovics Judit	népművelés-testnevelés, szakvezető, GYES
Lendvainé Horváth Éva	tanító-technika, szakvezető
Lester, Martin Duncan	angol anyanyelvi lektor
Menyhárt Izabella	tanító-angol, szakvezető
Mézesné Szabó Katalin	történelem-német, szakvezető, osztályfőnök
Mikics Lászlóné	szakvizsgázott tanító, szakvezető, osztályfőnök

Móricz Attila	népművelés-testnevelés, szakvezető, osztályfőnök
Nagyné Erőss Rozália	magyar-népművelés, szakvezető, osztályfőnök
Nagyné Hajnák Zsuzsanna	történelem-könyvtár-orosz, szakvizsgázott tanár, szakvezető, napközis nevelő
Németh Gyula	matematika-informatika, szakvezető, osztályfőnök
Némethné Békési Ildikó	matematika-fizika, szakvezető
Némethné Kiss Márta	tanító, napközis nevelő
Papp Tibor	földrajz-biológia, szakvezető
Pintér Adrien	magyar-könyvtár, szakvezető, napközis nevelő
Piri Adrienn	tanító-olasz-angol, szakvezető
Rákli Lászlóné	tanító, szakvezető, napközis nevelő, munkaközösség-vezető, gyermek- és ifjúságvédelmi felelős
Rezner Józsefné	angol-magyar-orosz
Róka Judit	tanító-magyar, szakvezető, osztályfőnök
Rózsa Viktória	történelem-földrajz, napközis nevelő
Sárközy István	magyar-német
Solymos Etelka	tanító-drámapedagógia, szakvezető, napközis nevelő, drámapedagógus
Starceviczné Módly Andrea	tanító, szakvezető, osztályfőnök
Sütheő Cecília	matematika-fizika-informatika-angol, szakvezető, osztályfőnök, munkaközösség-vezető
Szabó Beatrix	magyar-orosz-angol, osztályfőnök
Szauer Ágoston	magyar-népművelés, szakvezető, osztályfőnök, munkaközösség-vezető

Szauerné Beliczky Ágnes	magyar-történelem-tanító, szakvezető, GYES
Szijjné Sisak Éva	matematika-ének-zene, szakvezető, osztályfőnök, kórusvezető
Szilágyi Balázs	matematika-fizika, szakvezető
Takács László	kémia-matematika-környezetvédelem, szakvezető, osztályfőnök, tűzvédelmi felelős
Tar Hajnalka	magyar-orosz-angol, szakvezető
Tóth Barbara	tanító, napközis nevelő
Tóth Péter	magyar-népművelés, szakvezető
Tóthné Virágh Anikó	autógépész üzemmérnök, műszaki tanár, szakvezető
Tókné Czvitkovics Szilvia	kémia-biológia-földrajz
Tuiderné Pulay Andrea	tanító, szakvezető, napközis nevelő
Ugróczky Ferencné	rajz, szakvezető, munkaközösség-vezető
Varga Zoltánné	történelem-francia-orosz, szakvezető
Vargáné Lengyel Ibolya	matematika-orosz-német, szakvezető
Dr. Vigh Kálmán PhD.	történelem-orosz, szakvezető, főiskolai docens, munkaközösség-vezető
Vojnovicsné Vitályos Katalin	magyar-történelem, szakvezető, munkaközösség-vezető

Óraadó tanárok

Dr. Bokányi Péter PhD.	magyar nyelv és irodalom
Forgácsné Mészáros Irén	latin
Füzesi István	kémia
Hetényi Norbert	fallabda
Koczka János	tenisz
Dr. Lakotár Katalin	földrajz
Rónaszéki Linda	rajz

Rózsa Marcell	falmászás
Salamon Viktória	etika
Stumpfel Zsoltné	földrajz-biológia-technika, szakvizsgázott fejlesztő tanár
Szanyi Imre	spanyol
Szántó Ferencné	spanyol
Varga Marcell	sakk
Zoltán Attila	angol nyelv

Hitoktatók

Kissné Roósz Orsolya
Salamon Viktória
Takács Imréné

Nyugdíjas pedagógusaink

Agg Péterné	Berger Istvánné	Bognár Mártonné
Böcskei Ferencné	Cseri Józsefné	Csicseri Istvánné
Domby Vilmosné	Falusi Józsefné	Fülöp Kálmánné
Dr. Gautier Barnáné	Halmosi Erzsébet	Harkány Tiborné
Horváth Lajosné	Kelemen Tiborné	Kisfaludy Sándorné
Kiss Alajosné	Kóborné Németh Mária	
Korponay Györgyné	Dr. Lukács Józsefné	Marosvári József
Menyhárt Péterné	Mészáros Gyuláné	Molnár Béláné
Németh Gizella	Németh Istvánné	Pósfai Jánosné
Simándi Gyuláné	Tompek Sándorné	Tóth Zsuzsanna
Török Győzőné	Dr. Vásárhelyi Tiborné	

Fontos és nehéz időszakban kapta új megbízatását dr. Lenner Tibor. Nem sokkal megválasztása után kezdődtek el a tárgyalások arról, melyik dunántúli egyetemmel egyesüljön a főiskola, milyen szerepet kap az új szerkezetben a szombat-helyi gyakorlóiskola. Folytak a tanszékek akkreditációs ké-

relmeinek elbírálásai, s mindenkit foglalkoztat a kérdés, hogy a bolognai folyamatnak köszönhetően hogyan alakulnak a hallgatói létszámok, kik jönnek, hányan jönnek a Bolyaiba gyakorolni.

Közben a főiskola a sok tárgyalás és vita eredményeként a soproni egyetemmel egyesült, pontos neve ma Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ.

Míg gyakran kerül szóba a jövő, a munka azért zavartalanul folyik, a 2007/2008-as tanévben is jöttek a szép versenyeredmények, tanárok és diákok jó hangulatú napokat töltöttek el az alsóbodoki testvériskola nevelőivel és növendékeivel, büszkén hangzottak el az osztályozó értekezleten és a tanévzárón az osztályátlagok, folynak a gyakorlóiskola fennállásának 50. évfordulóját ünneplő emlékév előkészületei, nyáron belső átalakítások, bútorcserék zajlanak az épületben, tervezik az elektronikus naplóra való áttérést.

És a 2008. augusztus 30-án a gyakorlóiskolának az ötven év alatt helyet adó három épületnél tartott megnyitóval elkezdődött a jubileumi tanév. Az utolsó helyszínen, a mai iskolában tartott ünnepségen a Nyugat-magyarországi Egyetem rektora zászlót adományozott a Bolyainak. Ezt dr. Lenner Tibor igazgató úr olyan gondolatok megfogalmazásával vette át, amelyeket hivatalba lépésekor is ars poeticájának vallott: *„A zászló átvétele kötelezettséget ró ránk. Emlékeztet minket arra, hogy kötelességünk a legjobb tudásunk szerint fenntartani, továbbépíteni az iskolát, a hagyományok továbbvitelével és a gyorsan változó igények figyelembevételével egyaránt.*

A zászló emlékeztet arra a felelősségünkre is, hogy a jövő nemzedék milyen tudással, milyen képességekkel és milyen hozzáállással veszi át tőlünk és adja tovább az iskola, a kultúra továbbépítésének egyszerre szép és nehéz feladatát.”

A Domus mellett nyüzsgő az élet. Sokan állnak sorba Mari-ka néni zöldséges standjánál és a mozgó pékárusnál. A járókelőket megszólítja egy-egy zokni- vagy ceruzaelem árus. Nyugdíjasok kiskertjükben termett virágokat kínálnak műanyag vödörből, sok autó parkol a kínai boltok alacsony árainak csábítására. Az igazi élet azonban reggel fél és háromnegyed nyolc között, illetve a napközis foglalkozások befejezésekor zajlik a pakoló környéken. A Bolyai fotocellás ajtaja gyakran nyílik, csukódik, hátizsákos, tornazsákot lóbáló diákok lepik el a környéket, a kisebbeket szüleik kísérik a kapuig, vagy éppen értük jönnek, ők is olyan színes, nevetgélő, beszélgető tömeget alkotva, mint gyermekeik. Sokan közülük valamikor szintén a Bolyaiba jártak.

IDŐRENDI ÁTTEKINTÉS

- 1958.** szeptember: A Szombathelyi Tanítóképző Intézet Gyakorló Iskolája megkezdí működését az egykori 2. sz. Fiú Polgári Iskolában, a Gazda utca 1. szám alatt. Az igazgató Turcsán Ottmár.
- 1960.** májusában bemutatják Békefi Antal zenéjével a Csodafű című daljátékot.
- 1966.** szeptember: A gyakorlóiskola új épületben, a tanítóképző közvetlen szomszédságában kezd meg a tanévet.
- 1972–1974:** Turcsán Ottmár nyugdíjba vonulása után Marosvári József a megbízott igazgató. A tanulócsopórtok átmenetileg a Dózsa György úti általános iskolában dolgoznak.
- 1974.** őszén a Bolyai utcai új épületben indul meg a tanítás Horváth Lajos igazgatásával. Az úttörőcsapat szeptember 26-án Bolyai János nevét veszi fel.
- 1976.** A nyolc tanteremmel bővült, nagyrészt elkészült új iskola neve: Tanárképző Főiskola Bolyai János Gyakorló Általános Iskolája.
- 1977.** január: Felavatják az iskola tanuszodáját.
- 1979.** Módszertani kiállítás a magyar nyelv és irodalom korszerű tanításáról. Az első városi Bolyai matematikaverseny.
- 1982.** Rendezvénysorozat Bolyai János születésének 180. évfordulóján: matematikaverseny, emlékünnepey, kiállítás.
- 1984.** Bolyai matematikaverseny az ország gyakorlóiskoláinak részvételével.
- 1986.** Az úttörőcsapat elnyeri a MÚSZOT Kiváló Úttörőmunkáért kitüntetését.
- 1987.** szeptember: Dr. Magassy László az iskola igazgatója.
- 1988.** Ünnepey a 15 éve új épületbe költözött iskola: matematika-verseny, díszünnepey a Művelődési és Sportházban. Horváth Lajos igazgató munkásságát a főiskola Berzsényi Emlekplakettel ismeri el.

- 1989.** februárjában birtokba vehetik a gyerekek és a testnevelők a felújított uszodát. Június 9-én felavatják Kiss Sándor Zsennyén élő Munkácsy-díjas szobrászművész Bolyai-szobrát.
- 1992.** Az iskola új igazgatója dr. Iker János. Megkezdí munkáját az első nyolc évfolyamos gimnáziumi osztály.
- 1993.** december 10.: A Bolyai Galéria megnyitása.
- 1994.** Tetőtérrel és benne új helyiségekkel bővíl az iskola. Júniusban átadják az új könyvtárt.
- 1996.** október: Az aradi vértanúk emlékére 13 előnevelt hársfát ültetnek el az iskola udvarán.
- 2001.** január 22-én felavatják az új szárnyat, benne korszerű ebédlővel és sportcsarnokkal. Szeptembertől megkezdí munkáját az első négyosztályos gimnáziumi tanulócsoport. Decembertől a Bolyai a Magyar Ifjúsági Vöröskereszt Bázisiskolája.
- 2002.** januárjában a tornacsarnokban mászófalat avatnak.
- 2003.** Természettudományos oktató- és kutatólaborral lesz gazdagabb az iskola.
- 2005.** augusztus 20.: A leköszönő dr. Iker János igazgató úr a Magyar Köztársaság Arany Emlékkereszt kitüntetését kapja. Szeptembertől dr. Lenner Tibor az iskola új igazgatója.
- 2006.** A Tudományos Diákkörök Országos Konferenciájának regionális bemutatója a Bolyaiban.
- 2007.** május: eMapps.com néven nagyszabású városismereti játék egy európai uniós projekt keretében
- 2008.** Megkezdődí az 50 éves gyakorlóiskola jubileumi tanévének ünnepségsorozata. A tanévnyitón zászlót adományoz az iskolának a Nyugat-magyarországi Egyetem rektora, egyúttal bejelenti, hogy az iskola 150 millió forintot nyert a közoktatási intézmények felújítására kiírt pályázaton, melyet az intézmény az iskolaudvar átalakítására, informatikai fejlesztésre, akadálymentesítésre és az energiatakarékos működés feltételeinek megteremtésére kíván fordítani.

TARTALOMJEGYZÉK

A KEZDETEK	3
A hajdani Gazda utca 1.	3
Tanítóképzés Szombathelyen	4
A gyakorlóiskola első épülete	7
Az első tanév	7
Az első tantestület	15
Karácsony, csodafű	17
 A FŐISKOLA SZOMSZÉDJAKÉNT	19
A második épület	19
A várakozás évei	22
 A MAI ÉPÜLETBEN	23
Bolyai utca 11.	23
Az épület befejezése	25
A kollektíva	26
Bolyai	28
4397. számú Bolyai János úttörőcsapat	32
Szombathely második tanuszodája	34
Módszertani bemutató	36
Szakmai munka a '80-as években	37
A rendszerváltozás körüli évek	40
Bolyai szobra	42
Nyolcosztályos gimnáziumi tagozat indul	45

Három szakasz	48
Minőségi képzés	51
Még egy emelet	52
A könyvtár bővítése	53
A kilencvenes évek derekán	55
Látogatóban	57
Újabb bővítés	58
A gyakorlóiskola szerepéről	60
„Kistanárok”	61
Az ezredfordulón	62
Egészségőrök	64
Több nyelven	66
Vendégségben	67
Egy tanulmányból	67
Tudományok, művészetek, sport	69
Egy tanulmányból (folytatás)	81
A búcsúzó iskolaépítő	82
Új igazgató a földrajz tanszékről	83
Testvérkapcsolatok	84
Időutazás Savariában	87
OKTV	89
Napjainkban	90
Időrendi áttekintés	98

